

HARMADIK RÉSZ

Egyeztetésként az ország évezredek történelmében, így Földünk közeg életében is a fordulat éve.

Az egyébként lassú mozgást és kibontakozást tovább gátolja a január-február havi rendkívüli hiányában csak hetek múlva indul, nem rendszeresen ugyan csak hetenként 1-2-szer közlekedik. Nincs táviró összeköttetés, így irányvonalak közlekednek. Egyenlőre inkább katonai szerelvények.

Nemcsak a lakosság, hanem az Előjáróság három lovát is élvitte a háború. A járási, megyei szervekhez közlekedni csak alkalmi szánkóval lehet. Közreadtuk, ha valaki Makóra megy, s egy személy ellen, szívesen vesszük. Persze a községen kívüli közlekedés veszélyes volt, gyakori az orosz katonai forgalom a közúton, s hiába a vörös karzalag, megfelelő irással meg a *bundcska* ennek használatához is szerencse kell.

Mivel a vonat nem közlekedik, valamint a telefon vezetékek is le vannak szakadva a Posta csak márciusban kezd nyitvatartó működését, az eseti vonatokkal érkező leveleket osztja ki a hivatalban. Még bélyeg eladás nincs, addig levél feladás nem történhet. A telefonhálózat kijárvitva nincs, telefonálni nem lehet, a pénz- és csomag forgalom pedig csak június-július hónapban indul be.

A járási és megyei szervekhez hasonlóan, s azok irányításával a helyi Nemzeti Bizottság megalakul, s a többi bizottságok:

Közlekedési Bizottság,
Termelési Bizottság,
Közigazgatási Bizottság, ez a volt képviselőtestület megszentesítője,
Új földhöz jutottak Szervezete,
Szakszervezeti Bizottság DEFOSZ,
Nők Szövetsége
MNDSZ

Ez a sok bizottság, mivel demokratikus összetételű volt, első időkben községházán tartottak megbeszéléseiket. Kétséget kizáróan adott időben a Közlekedési Bizottság volt a legfontosabb. Erdemben és gyakorlatban. Az ellátás a háborús kftosszással nagyon nehéz helyzetben volt. Ennek a lakosság körében történő megértettséghez, a jogtalan kiszállítások és lánckereskedelem megakadályozásához a bizottság tagjai személyesen is nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak.

Az árakra és árakra nagyon kellett vigyázni, mert a hivatalos beszerzés szűnelt, ami azért egyes helyeken volt, és termelőt (tojás, barmfi, tej, sertés, stb.) ezek helybe

felhasználását tartottuk szükségesnek. Csak egy példa: Minden hentes a helyi szűkségletre szabadon vágható azzal, megnevezzé kitől vette a sertést, mennyit, hány kilo, s a járulékos költség, ezzel szemben mennyit adta el. Minden vágásról egy elszámolást volt köteles készíteni, amit az Előjárósághoz kellett beadnia. Közben az esküdtek is kijártak ellenőrizni. Hasonló intézkedések nélkül nem lehetett volna a helyi ellátást biztosítani.

Továbbá csak a gőzmalom (Fazekas) tudott őrléssel beindulni, mivel a Gardi malomból a nagy és fontosabb szíjakat a románok elvitték, ezek igen és körülményes beszerzéséig a malom nem üzemelt. Az őrleést név és utca szerint kellett beosztani, hogy idővel mindenki süthessen kenyeret. Egy főre havi 15 kg búzát lehetett egy alkalommal őrlelni.

Nem volt elegendő tüzelő, a hivatalok, az iskolák és üzemek nem tudták a legszükségesebb igényeknek megfelelően sem a tüzelőt beszerezni. A tanítás hiába indult be a harcok után a közvetlenül október 23-án a Zárdaiskolában, január-február hónapokban szüneteltetni kellett a tanítást. Az erdő kitermelése decemberben elkezdődött, de nemcsak kevés volt, hanem lassan került a rendelkezésükre megfelelő feldolgozással a célba.

A másik érdemleges bizottság a Termelési Bizottság lett volna, csak az volt a baj, hogy Földékon a termeléshez mindenki *érett* és hatalmi nézőpontok alakultak ki. Célja volt a tavaszi munkák beindítása, elsősorban a kintmaradt őszi kukorica, napraforgó szarvak betakarítása, szántás-vetés szorgalmazása. S mind ez később kiterjedt a vetőmagvak szűkkereitű biztosítására, jogosságának elbírálására.

A célt megtevesztve olyanná fejlődött, hogy sok esetben lassították a termelést a parasztséggal való nézetkülönbségekben. Ettől függetlenül néhány évig fennálló szervezeti maradt. A földművelők volt panaszának jogosságát egy példán keresztül mutatom be. Az Előjáróságunk nagyobb kiterjedésű szántó és legelő ingatlana volt. Történik a lucerna kaszálás alkalmával, hogy a bizottság asztalos meg suszter tagjaival együtt a területre megyünk és elmondják: ne renden szarítsuk a lucernát hanem kisebb csírkékbe rakva (persze erről olvastak valamint) ugyanez a kalászos aratáskor a táblán vizsgálták a viaszérés állapotát s javasolták az aratás napját, ugyanígy a legelőre való kihajtás idejét is.

Minden bizottságnak volt célja és feladata, amik adott politikai és gazdasági helyzetben az egyéneskedéstől eltérően, szűkséges és hasznos volt. A bizottságok összetétele az országgyűlési választásokkal összhangban rendszeresen változtak, míg az 1950. évi tanács választással megszűntek. A közigazgatás átszerveződött.

Az Előjáróság és képviselőtestület a Nemzeti Bizottság javaslatával szintén átszerveződött. Nem választott, hanem küldöttek hatósága lett. Az első községi bíró: Bajusz János (Sandor Kalara) a kommunista párt tagja, s a többi hat Előjáró is a pártok *erefe* szerint osztott meg. Az 1945-ös választás után Bajusz László, míg az 1950-es választások után Bodócsi Györgyné hadiózvegy a kommunista párt tagja *Júlicsa néni* lett a bírósássonny.

Az 1945-ös közigazgatási év a közellátástól függetlenül is nehéz napokkal-hetekkel kezdődött. Január, február hónapokban 50-60-as csoportban további közmunkára kellett küldeni a lakosságot a szegedi hid építéséhez. A közlekedési és tartózkodási biztonságukat szolgáltatta az Ország Parancsnokság által kiállított igazolás

Még 1945. június hónapban is az alföldi gyújtótáborokban névszerint 158 földéaki és öföldéaki lakos van. Nevezettek részére egyenként névszerinti közszéki igazolást adtunk ki illetőségéről és feddhetetlenségéről, amit a szegedi városi Szociáldemokrata Párt Vezetőségéhez adtunk be a szabadulás közbenjárásnak céljából.

A község beltérületét viszonylag elkérülő hadszíntér ellenére is igen sok épület sérült meg a harcok alatt. A háborús károk összeírását a megyei szerv lehetővé tette: így cserép, téglák, fa, üveg, cement, mész szükségletek vásárlására a hatósági árak megfélelő összegű pénzt utaltak ki az Előjáróságunk, ami kiosztásra került a károsultak részére. Ez pedig nem ment könnyen.

A 11.851/1945. K.M.sz. rendelet szigorúan előírta a szükségleten felüli termény beszolgáltatását, meghatározva a személynél, valamint az állattartásonkénti szükségesség mennyiségét, ami visszatartható volt. Ez még nehezebben ment.

Még 1946-ban is a belügyminiszteri rendelet szerint a községet elhagyni (Makót kivéve) csak költség befizetés mellett kiadott utazási igazolvánnyal lehetett, mely a személynél adatokon kívüli tartalmazta: hová, kihez, mikor utazik és mikorra jön vissza.

1946. december hónapban még, az addig megállapított hadiövezeyi és árvasáradékon kívüli 275-en kapnak családiségelyt, emyien vannak még távol, mint bevonult katonák. A hivatalosan megállapított hadiövezeyek száma: 50 fő.

A közigazgatás terhei minden irányban nőttek, elsősorban kiszolgálójává vált a bizottságoknak, de velük együtt kellett dolgozni, az érdek azonos volt. A földreformmal nöött az adóügy feladata, de a béke zászaját allig lengette a szél, már jelentkeztek a hitelezők: biztosítók, Vizitársulat, OFB, ONCSA, FAKSZ föld- és hazahelyköltés hitelezők az elmaradt és f. évi törlesztő részletekért. Munka volt, befizetés kevés, egyenlőre sem árverés, sem telekkönyvi terhelés nem fordult elő.

A lakosság életében jelentkező újabb- és újabb feladatok, problémák mellett rendkívüli teher- és bizonytalanságként jelentkezett a roham léptékben növekvő infláció, a pénz belyegzés, a mill. és bill. pengő elnevezést adópengő jelözzámmal váltották fel, amit a Postáról naponta kapunk meg személynél (nem telefonon) Végül a forintot megelőzően az eddigi pénznemeknél stabilabbnak tűnt: a tojás (ha záp volt is csak egybe legyen), a sonka, a kolbász, zsír, szalonna, szappan, stb. természetbeni fizetőeszköz.

Az Előjáróság által beszedett adókat, törlesztéseket és más befizetéseket mindennemű du. 3 óráig fel kellett adni a postán, hogy még aznap adópengő szorzóval el tudjuk számolni. A

házipénztár bevételei között szerepel a *lovas kifizetési eszköz* is, mert bizonyos kifizetéseket ezzel tudtuk eszközölni. A piaci helypénzt pedig tojással fizettük.

Nem elhanyagolható az inflációnak egyes lakosok részére történő kedvező kihatása sem, amiben személyesen is közreműködöttünk. Felhívtuk valamennyi tartozására kötelezett (OFB, ONCSA, FAKSZ stb) földéki lakost, hogy most fizesse ki tartozását. Sokan, kevés kivétellel ezt tették; a föld, a hazhely, az építés, az 1942-es árviz kölcsönöket befizették.

A községi orvoslakás építésének terve 1941. január hónapban készült. Majd az 1941-es belviz és az 1942-es árviz miatt elmaradt. Új felülvizsgálattal a B.M. 302.155/1942. határozatával 41.000 P kölcsönt biztosít. 1942. július hónapban Blaskó Sándor építész pályázati összege 61.744 P, s 1945-ben 70%-os készállapotban volt az épület. 1948-ban újabb versenytárgyalás, amit szintén Blaskó építész kap meg, így a 3 éves terv keretében 1948. október hónapra elkészült az orvoslakás és rendelő.

A község villamosítása első alkalommal 1952. április 9-én került tárgyalásra, és 1953. augusztus 20-ára készen volt a második hároméves terv keretében. A község 44.700 Ft államsségelljével, fel nem mért összegű munka hozzájárulással és meghatározott lakossági költség térítéssel villanyhoz jutott.

Az 1953. évben a községi költségvetésben 50.000 Ft felhasználási keretet kapott az Előjáróság az 1-3 éves gyermekek bölcsődéjének felállítására. Egyenlőre 30-as létszámra, melyet elsősorban a Tsz-ben és állami gazdaságban dolgozó szülők vehettek gyermekel részére igénybe.

Az 5 éves terv keretében a községben ravatalozó épült. Tervezve: 1949. június 27., építés kezdete 1950. július.

A községben, még ebben az évjáratokban is 5000 méter hosszú gyalogútardá nincs téglaúttal kövezve. Erre a célra, s a rosszak feljavítására 15.000 Ft költség felhasználási lehetőséget kapott a község.

Az óvoda épület évized óta vár a javításra, 56.000 Ft költségvetési keret áll rendelkezésre.

1948-ban az új sportpálya teljes kiépítésére, előzetesen 23.000 Ft van rendelkezésre bocsátva. Az épületek felhuzására, elkészítésére versenytárgyalás alapján Burghardt József földéki kömvés kapott megbízást, az építkezés költsége 2.980 Ft, elkészült 1949. augusztus 25-re.

A pálya teljes kiépítését a jóváhagyott tpuszterv alapján 1949. július hónapban kezdik meg. Az új sportpálya teljes kiépítési költsége, a víz és utak, járdák elkészítésével együtt 53.800 Ft volt.

A három és az öt éves tervek keretében a közseg méltányolt sport beruházásokban részesült. Ilyen mérvű beruházás és fejlesztés után megfirtatódott játékosokkal és eredményt elért játékkal az új pályát folyamatosan ünnepi hangulatba hozták. Elvezte a lakosság a pályá elhelyezését és tervszertü kivitelet, lényegesen jobb lett a nézhetőség, láthatósági helyzet, *lelőt* kapott a sportkedvelők tábora.

1956. megszaktította a játékosok és támogató nézők nosztalgikus sporthangulatát, így éveket vegetált. Az újrakezdés igazán csak a hatvanas évek derekán hozta meg a sportkedvelők hangulatát, újabb csapattal és sportkedvelőkkel. Az egyéb kulturális, szórakozási lehetőségek kibővítésével /TV, videó, stb) mérséklődött a nézők és játékosok kapcsolata, ritkább a találkozás. Az általában szaporodó futballcsapatok osztályba sorolásával a földéki FTC a megyei II. osztályban szerepel.

A beruházás és felújítás keretében idetartozó további megrendeléseket: Az 1895-ben a főtérn fűt 239 m mélysegű ártezikur tisztítását és új kifolyó-fejlesztését. A megrendelt munkát Baráth Imre hődmézövásárhelyi kultúrómester végezte. A tisztítás után szabályzóval ellátott legendás hirtü, sok emléket őrző a közseg első ártezi kújának élete egy évtizeddel meghosszabodott.

Ugyanez a kultúrómester ugyanebben az időben, 1949. március hónapban fűrt a sportpályá részére az Olványi Pál utca sakan a 174 m mélysegű ártezi kúrt, melynek költsége 35.000 Ft volt.

A Forint 1946. augusztus hó 1-én történt bevezetésével szinte megállt a pénzforgalom. Mikor lezartam a pénztárt és átértékeltem forintra, a közseg pénzesszöke: 0,62 Ft volt. A lakosság körében is ámeneti állapot alakult ki. Az átváltáshoz számottevő régi pénzük nem volt (annyira közgazdászok voltak, hogy a pénztől ahogy jött úgy szabadultak) az árjuk értékét nehezen tudták becsülni, ugyan voltak hivatalos árjegyzékek közhirtre téve, de ennek gyors kialakulása falun várható magára. S megint a *tojás valma*. Most lehetett megtudni hány zártójas volt eddig a forgalomban.

Mindeneken tilmenően a fordulat éve hozott más politikai, gazdasági és társadalmi változásokat is, aminek alkalmazkodott a hatósági, hivatali tevékenység is. 1949. júliustól a két munkáspárt egyesülése révén alakult a Magyar Dolgozók Pártja, s ettől kezdte az ipar, a mezőgazdaság a szocialista gazdálkodás újat választotta.

Az 1949. május 15-én volt országgyűlési választáson a statisztika szerint a választásra jogosultak 96,04%-a szavazott, s ennek 96,27%-a a Népfront jelöltre.

A tanács választás után nagyobb súllyal és tekintéllyel helyezkedik a közseg igazgatása és gazdálkodása a MKP által irányított bizottságokra. A bizottságok, mint testületek több beosztott taggal és számtalan népművelővel viszik a meghatározott feladatokat. A közsegi tanács apparátusában egy-egy osztály képviseli a háttérben lévő bizottságokat.

Legfontosabb bizottságok:

- 1./ Mezőgazdasági Bizottság,
- 2./ Termelési Bizottság,
- 3./ Begyűjtési-Beszolgáltatási, Közellátási Bizottság,
- 4./ Adó- és Pénzügyi Bizottság.

A bizottságok önállóak, de a cél egy: a község irányított és ellenőrzött gazdálkodása, melyben megfelelő koordinálás van. Felszines látszat a Párt irányítása, ugyanis a bizottságok állandó tagjai 75 %-ban az MKP tagjai és tisztségviselői.

A Bizottságok összefoglalható hatáskörei, munkaterveit:

1./ A Mezőgazdasági Bizottság a földreform, a tsz-esítés kapcsán kialakult tulajdon megszűrés, földhasználatok, földeserek, állami földtartalek során a földek bennüvelésének ellenőrzése, a felmerült problémákban segítségnyújtás, olykor az előjáróság tájékoztatása, mivel a Földosztó Bizottság már megszűnt. Továbbá a károk és kártevők feltarása, utak, dűlők használatára.

2./ Termelési Bizottság, aminek elnöke egyben az Előjáróságon rendszerezett mezőgazdasági előadó: Góller György. Az 1950-54. évi bizottsági iratok szerint az egyik legfontosabb bizottság, az adott rendszerben.

Ellenőrizi és irányítja a község mezőgazdasági tevékenységét, olykor a Tsz témákban is javasol, de feladata a magángazdaság. A szántástól a betakarításig terjedő időben, a vetés, annak minősége, tájajművelés, kapálás, gyomosodás, a munkák időben végzése. Ugyiszintén a veszteség nélküli betakarítás, trágyázás, tartóhántás, stb. amik fel sem sorolhatók. Olyan nincs amibe bele ne tudjanak szólni-kömi. Ez utóbbi kifejező magatartást a kulákgazdakkal szemben használják. Pedig ezek többségének ősei is jobbágyok voltak egykoron.

Nincs olyan hét, hogy az 57 dolgozó kulák közül 2-3 ne legyen valami okon felfelentve, olykor az internálást kérve a megyei Mezőgazdasági Bizottságtól, vagy a rendőrségtől. Ha korán vetnek akkor is, ha későn vetnek akkor is, ha nem fejlődik a termés akkor is, ha bár mi van, akkor is megy a zaklató felhívás, felfelentés. Mindezeket a bizottság írásos adatai alapján tovább lehetne fokozni, de mindez a múlté.

3./ Begyűjtési és Közellátási Bizottság feladatköre a legnagyobb, úgyviteh komponja a közellátási iroda. A nagyság mellett az előírásnak megfelelően teljesíteni nem lehet.

Feladata: a közégi és állami ellátásra előírja a termelő beadási kötelezettségét, célja ennek behajtása. Adott időben a begyűjtés és ezzel összefüggő közellátás igen komoly intézkedéseket követelt. Haborus kifosztás, a földek 30 %-a nem termelt, a felszabadító és

ellenőrző csapatok ellátása, a már megkezdődött jóvatéti szállítások stb. Az akkori
természatilagok mind ezt nem bírták kiszolgálni, de jó alapot adott az osztályharchoz.

Folyamatos aktív munkát végeztek a bizottság és beosztott népmunkások a betakarítástól, a
beadási kötelezettség elszámolásáig. A nagyobb gazdaságokat már a cseplőgépnél, és helyben
számoztatták el. Maradt, vagy nem: a beadás volt a fontosabb. Ez éppen úgy vonatkozott a
mezőgazdasági termény-termékre, mint az állatokra, szarvasmarhára, sertésre, baromfira,
tojásra stb.

Felsorakoztatni lehetlenség az elkészítő módszereket, ahogyan történt a begyűjtés
végrehajtása. Es nem volt könnyebb helyzetben a Tsz-en kívüli földművelő sem. Kevesebb
volt a föld, több volt a család, így a beadást és az ellátást nem tudta fedezni a föld termése.
A beadás elmaradásáért a kulák gazdaságait felszámolták, büntették, internálták. A kisebb
gazdát szabotázónak, népellenségnek nyilvánították. Míg a beadást teljesítőket reklámmal
jutalmazták. Pl. Ha egy 1-2 holdas földművelő, ebből volt a legtöbb a községben, beadta az
előtt beszolgáltatást, ebből volt a legkevesebb, s netán 2 kg babbal, vagy 20 kg kukoricával
többet adott be, ebből talán nem is volt valóságban, az átvételehelyen ünnepléses keretek
között vették át a terményt, s ami ebben erkölcsileg érték volt, 3 napon át erről beszélt a
hangos hirdó.

A begyűjtési bizottság havi bontásban statisztizálta az éves teljesítés arányát, míg a cseplést,
hebben. A felügyeleti hatóságoknak negyedéves értékelést küldött.

A begyűjtés az előírásnak megfelelően egyetlen évben sem volt teljesítve. Ez persze hiányt
jelentett a népgazdaságban. A behajtás folyamatos és állandó volt. Ezt a nagy szigorúságot
elsősorban a nagyobb mennyiségű beszolgáltatásra kötelezettek szenvedték meg. Hiába fejt
munkások reggel megelőzték a böllert. Vagy most már nemcsak a napszamos ember evett
tejet, nem biztos, hogy ivott, hiába készült a disznóvágásra, a jószimati társadalmi
újtermésre kenyéret, hanem akik termeltek is. Felsorakoztathatatlan a volt helyzetek sora.

4./ Az Adó- és Pénzügyi Bizottság sem volt könnyű helyzetben. Az előírások
úgyan pontosak voltak: az adóügy vezetője Csonka Ferenc, aki a legkisebb és legnagyobb
adófizetőknek is kelendő felvilágosítással szolgált. A bizottság és a háttéri hivatal nagy
apparátussal szolgált az ügyet. Soha ilyen nagyszámú adóelőírás tétel nem volt, a több száz
földhöz jutott mind adózott. Az adó előírás sok, vagy kevés de törvény szerinti volt.

A termelőknél nemcsak szokása, de kényszere is, hogy akkor tud fizetni, ha a terményt
eladja, így a befizetések az év második felére esnek, s ez a rövid idő a behajtásra mindig
kevesnek bizonyult. A vidéki végrehajtók száma olykor 4-5 volt, de az adó is éppúgy, mint a
beszolgáltatás egyetlen évben sem volt behajtható az előírásnak megfelelő mennyiségben.

Talán az adózás volt, amiben a nagyobb parasztek állandó ellenőrzés alá. Keves árut
tudtak úgy eladni, hogy időre nem érkezett volna meg a végrehajtó. A földműves osztályhoz

idegen, végrehajlók fel dúrták a szalma és csutka kupokat, néha egy karácsonyi vágásra hónapok óta ott nevelt sertést találtak, amit elvittek.

A behajtás szigorú volt, árverésről nincs szó. Annál inkább a lefoglalt állatok, termények, gazdasági felszerelések vételre történő felajánlása a termelőszövetkezetnek, vagy az állami gazdaságnak.

Rákosi Mátyás vezetésével az élen a Kommunista Magyarországi Pártja nem válelenni tűzte zászlajára a következetes osztályharcot a belső *ellenességel* szemben. Ennek megvalósítását időben kezdte, aminek beindulásához szükségessnek tartotta a többi pártok bevonását is, ha másra nem az egyetértésre, az átmeneti-kezdeti időkben. Így indult el sorrendben Földeák községben is. Mivel valamennyi pártnak a programjába szerepelt a földbirtok reform, ez egy szimpatikus egységben kezdődött és valósult meg.

A következőkben az egyetértés már nem bizonyult ennyi megértéssel, sőt az egyes pártok tagjait is osztályellenesnek sorolták, ellenük is megindult a harc. Ilyen intézményesített csoport alakult ki 1950-ig.

- 1945.	Igazoló bizottsági eljárás
- 1946.	Állami és közigazgatási szerveknel a <i>népillet</i>
- 1947.	Szövetkezeti törvény
- 1948.	Államostás, az Egyházi intézmények likvidálása
- 1949.	Mezőgazdaság szocializálása, szövetkezeti formában.
- 1950.	Tanács választás.

Földeák községet érintő egyes fejlemények:

Az Igazoló Bizottság Veszely József elnökségével Takács Sándor és Gaál József bizottsági tagok. Az igazolással kapcsolatban nem volt probléma, ekkorra már az elmenekültek is hazatértek, nem voltak végül elmarasztalt személyek. Hisz a menekülés nem büntüdatból, hanem hivatalos felszólítás alapján történt. Akinék az igazoláshoz mégis tanu kellett, elfogadták az én nyilatkozatomat. Nem menekültem el és a számnazasoin is alkalmassá tett az igazmondásra.

1946. február 10-én az Országgyűlés kikialtja a Köztársaságot.

1946. eseménye megalapozott, célra törtő szervezett formában került végrehajásra.

Már javában számoljuk a millipengőt, meg a billpengőt, tojással és sonkával fizetünk, még adópengő szorzószámot nem használunk, de már erőteljesen nyugtalanítjuk egymást.

Történelmet alkotó esemény kezdődik azzal, hogy 1946. március 8-án reggel Makóra megyék az alicspáni hivatal Számvevőségére. Megjelenésem alkalomával kerdelem az ismert vezetőt, mi ez a különleges, nem a mindennapot mutató jelenség. A beszélgést már többen azzal kezdik: ma nem csinálnak semmit, ha mégis minden jól megy, majd jövő héten. Megvallom én ebből semmit nem értek. Mondják akkor jobb ha személyesen látom és veszek róla tudomást, s ajánlják mielőbb menjek a városházára.

Igy történt, elmentem és beléptem a tömegbe, ahol kiprúit arccal skandáltak: Eljen a Párt, Itél a Nép, Itélni fog s ezerszer jaj a bünösöknek! A jelszó ismert volt, de nem ebben a mélységében. A felvonulás szervezett népgyűlés volt. A városháza előtt volt az irányító testület, amelyik hangszórón mondta be a itélet alá vont személy nevet, bent az irodában pedig a Végrehajto Bizottság felszólította az illetőt: fogja a kalapját, az asztal kulcsát tegye le és azonnal távozzon! Az ablakon pedig kidobták a széket, amelyiken addig ült. Erre kezdődött az itélet-megpecsételése az utcán lévő táborban: *Itél a Nép*... Azt nem mondhatom, hogy minden széket kidobtak, de mig ott voltam elég lett volna egy család szűkségletére. Azt sem, hogy valakit kidobtak az erkeilyről, de ilyenről is beszétek.

Nem volt kedvem kiabálni, se tapasztalni. De percek alatt rá kellett jönnöm, hogy valamin tenni kell, a körülöttem lévők gyanúsán nézni kezdtek, vagy jól néztek és gyanúsának láttak. Mozgásba jöttem és tapasztalva tovább-tovább haladva kifele a tömegből.

Máskor gyalog is hamarabb értem volna haza, mint most kerékpárral. Allig tudtam eldönteni, mit volna helyes cselekedni. Végül elhatároztam, késő délután, amikor már csak a kisbirkók vannak bent a községházán, átmentem. Bajusz Laci bácsi bírónak leírtam röviden a makói kirándulásom főbb témáját és jeleztem, hogy holnap, március 9-én Földékára is jönek a Népgyűlés kiudottai. (Erről már az alicspáni hivatalnál értesültem.) A levelet betettem a bíró irodájába: ha üzen azonnal jövök elszámolni, és tisztességgel átadok mindent.

Az talán fölösleges írom, nagyon vártam, hogy virradjon, hogy dolgozhassak valamit a kertben, jobban teljen az idő. Persze közben figyeltem, 9 óra körül teherautóval megérkeztek a Vendégek. Rövid ideig tájékozódtak. A téren már helybeliek is számosan voltak. Lenyegében a Kommunista Párt szervezte a népgyűlést. A megfélelő szolamra hangolva egy indulo után elkezdődött *Itél a Nép*... Bent a községházán határozott fellépéssel 4-5 népképvisele közhöte az illető Elöljáróval és tisztviselővel, hogy a Nép nem tart igényt a munkájára, azonnal hagyja el a községházát, és ide soha többé be ne jöjjon. Nem volt semmi durvaság, vagy sértetes, megalázás. Kölcsonös *megértéssel* történt minden.

Név nélkül: elküldtek 2 előljárót, 2 kíségetőt, 2 irodatisztet és 1 jegyzőt. Maradtunk háromman: Földéaki Lajos, Csonka Ferenc és én Adók István.

Feszültek az idegim, végül 10 óra után kinyiták a nagykapu és elsőként belép Igaz László párttitkár, Ménesi József Paraszti Párt titkára, necces Bajusz István, Kis Szalma Pista, Libor Tóni mindkettőn iskolatársak, ennyit tudtam megjegyezni, és még elég sokan. Kedvezőbb

lett mint vártam. Szerényseggem nem engedti, hogy leírjam mit mondtak, Tíz perc beszéd után elindultunk a közszégházára, Szalma Pista meg Libor Tóni vállira véve vittek a faluházáig.

De ennél nagyobb esemény is volt azon a napon, úgy 11 óra tájt. Az én esetemet követően a Nép felvonult a Halom utcában lakó Rajki Marton bankvezető lakásához. Egy ricsajos kiabálás után megfogták és kilökték az utcára, ezt követően B.J. és 2 társai löhajtó ostonnal a Zöldág utcán végig kihajították a faluból. Soha nem jöhett többé a községbe.

Röviden ki volt Rajki Marton? Az 1919-es Tanácsköztársaság idején minisztrális bankvezető feladattal volt megbízva, 1921-ben került családjával együtt Földéákra. Matyas Béla plébános hatékony közbenjárására őt, valamint még két földéaki tanítót, nagyon nehezen rehabilitálták, és végül tisztviselést kaptak, szakmájuknak megfelelően.

A házat 1947-ben én vettem meg. Így tudom: A kertben jól becsomagolva, jó mélyen elásva volt Marx Karoly és Lenin briliáns művei. Kiásáskor az illetékesek simogatták mint egy bibliát.

A part vezetősége nem tudta magáéva tenni, hogy 20 holdas tanyás birtoka, van, valahamint már 1945-ben *családi* kezelésbe vette az öföldéaki kenderfeldolgozót. Most volt alkalom a *törvényes* megszabadulásra.

Az elmondott népiélet, történelmi epizód, további kiésszítésre batorít. Adott időben: Ha egy korábban megbízást, vagy tisztséget viselő ember csak úgy megerzsései belépett a Partba, idővel kikézdtek, mint befurakodó osztályidegent. Ha nem lépett be, üldözték, mint a nép, mint a szocializmus ellenségét. Tehát bármelyik lábára állt is, mindkettő bizonytalan volt.

Egy hét múlva 1946. március 15-én a nem kívánatos személyek helyett az alábbiak léptek szolgálatba:

- a Kommunista Part részéről:

Bogyai Kálmán
Sándor István
Avar János

- a Szoc.dem. Part részéről:

ifj. Adok István /Fényképész/
Csernus Imre

- a Kisgazdapart részéről:

Bálin István: törvénybírónak
Horváth Antal: pénztárosnak

Az új munkatársak nagyon rendesek voltak, mint ha nem is a partból jöttek volna. Emellett meg kell jegyezni, akinek gyakorlati képessége is lett volna az igazgatási munkához, az sem azt, hanem elsősorban a partmunkát végezte. Később a terhelések és a lehetetlen helyzetek előfordulása miatt 1-2 *néppel* *híltelt* visszajött, s volt, aki 1949-ben vb. titkár lett.

A kommunista párt vezére Rákosi Mátyás már 1945-ben meghatározó egyéniség volt. Személye már az 1919-es kommunun alatt felült a Központi Bizottságban. 1945. január 30-án inkognitóban, mint szovjet szakértő érkezett Magyarországra és uralkodásának végével, 1956. július hónapban távozott: ahonnan jött a Szovjetunióba.

Magyarország II. világháborús veszteségei az I. világháborút is túlszárnyalta, a személyi, az anyagi veszteség nemzeti vagyon 40 %-a, vagyis összesen becsülve 220 milliárd pengő, s egyben az ország hadszíntérré változott, aminek mértékéhez az ezereves történelem során nem volt hasonló.

1944. év november hónaptól a pártok szerveződése:

- Kommunista Magyarországi Pártja,
- Szocialdemokrata Párt,
- Független Kisgazda Földművelés és Polgári Párt,
- Nemzeti Paraszti Párt,
- Polgári Demokrata Párt.

Mindjárt 1945. év elején az antifasiszta intézkedések sorát határozta el: A Kommunista Magyarországi Pártja javaslatára létrehozták a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front szervezetet, melynek tagjai:

- Független Kisgazda és Földművelés Polgári Párt,
- Kommunista Magyarországi Pártja,
- Nemzeti Paraszti Párt
- Polgári Demokrata Párt
- Szocialdemokrata Párt és
- Szabad Szakszervezetek.

A közigazgatási intézkedések kibontakozást nyitottak a következő forradalmi átalakuláshoz. Elsők közötti intézkedések:

- az 1919. július 28. után a hatalomra jutott Horthy rendszert kiszolgáló apparátus felszámolása, igazolási eljárások,
- B. listára helyezések
- A Horthy rendszert kiszolgálók átvilágítása
- közigazgatási szervek megszüntetése a népcellenes elemektől, és a felsorolhatatlan gyors, hatékony programokkal a felelősségre vonásra.

A csendőrség felszámolásával egyidejűleg megkezdődött a *demokratikus* rendőrség szervezetének kialakítása. Megbízhatóság szerint ezt a szervezetet főleg a MKP és az SZDP tagságából toborozták. Megalakult a Nemzeti Bizottság. Szervező és irányító pártként az MKP vitte a vezetés szerepét.

Az MKP 1945-ös választási kudarca után az államvédelmi munkában erősödött belügyi és katonapolitikai nyomozók beleszólása a hatalom megszerzésének céljából. Az ÁVH állam lett az Államban.

A Népbíráskodást a 81/1945. M.E.s.zr. szabályozta a háborús és népellenes cselekmények fölött. A megszervezett magyar Igazoló Bizottság Kiszely vezetésével Földeákon 1945. szeptember hónapban működött.

Az első *demokratikus* választást 1945. november 4-re tűzték ki. Tizenhárom párt indult a hatalom megszerzéséért. A munkáspártok, a naggyűléseinek népes hallgatói tapsviharát biztos 70-80 %-os győzelemnek számították.

Az előzetesen, október 7-én tartott törvényhatósági választáson a FKGP szerezte meg az abszolút többséget. November hó 4-én volt a nemzeti gyűlési képviselők választása. Ezt megelőző hetekben irgalmatlan, taktikus, belémelő propaganda hadjárat volt. A választás a Szövetséges Ellenőrző Bizottság közreműködésével folyt le. A szavazásra való jogosultságot a polsdami egység szerint minden 20 éves férfi és nő megkapta.

A szavazás eredményére vonatkozó országos adatok, statisztikai jelentés szerint.

A szavazásra jogosultak 92,4%-a jelent meg és szavazott.

- FKGP	Független Kisgazda Párt	57,02 %	245 mandátum
- SZDF	Szocialdemokrata Párt	17,41	69 "
- MKP	Magyar Kommunista Párt	16,95	70 "
- NP	Nemzeti Parasztpárt	6,87	23 "
- PDP	Polgári Demokrata Párt	1,62	2 "
- MRF	Magyar Radikális Párt	0,12	-

A baloldali koalíció előre meghirdetett abszolút győzelme nem valósult meg. A választás levezetését az ellenőrzés miatt nem lehetett manipulálni. A koalíció az eredménybe nem tudott belenyugodni, sőt ugrasztották a FKGP egységét, és 1947. augusztus 31-re újabb nemzeti gyűlési képviselő választást írtak elő. Ennek *kékcédulás* alkalmazása meghozta az eredményt.

MKP		22,27 %	100 képviselő
FKGP		15,40	68
SZDP		14,90	67
NP		8,31	36
Keresztény Női Tábor		1,39	4
DNP	Demokrata Néppárt	16,41	60
MFF	Magyar Függetlenségi Párt	13,42	49
MRF	Magyar Radikális Párt	1,68	6
FMDP	Független Magyar Demokrata Párt	5,21	18
PDP	Polgári Demokrata Párt	1,01	3

Mentül több part vesz részt a szavazáson, annál jobban széljel húzzák, megosztyák a mezőnyt, s nem utolsó sorban megzavarható a választópolgár, ami be is jött.

A Szovjetunió e régiójában 1947/48 fordulóján táján győzött hazánkba is a *népi demokrátiás forradalom*.

A lakosság életviszonyaira legnagyobb hatással és kézzel fogható igénybevétellel az egyetemes nyugdíj rendszer megteremtése volt, az 1951. XXX. tv. végrehajtásával, 1952. január 1-től lépett életbe. A bértől és fizetésből élők orvosi és rokkantsági nyugdíj biztosítása jelentős szociális biztonság lett. Ez a rendelkezés a mezőgazdaságra, a dolgozó parasztságra ez időben még nem terjedt ki.

A hároméves terv eredményei kapcsán emelkedett az életszínvonal, elérté az 1938-as évi. Mindezen javulás eredményeit beanyékolta az I. Tervkölcsön 1949. évi *kötelező* jegyzése. A tervkölcsön jegyzésre nem készült fel a lakosság, egy évtizedig labált ki a sorozatos lemondásból, olykor a nélkülözésből. Kezdetben és alkalmanként a propaganda szócsové, adminisztratív intézkedéssel, és nem ritka esetben, főleg a parasztság körében *rühesszéssel* győzték meg az állampolgárt, ha *gyorsan jegyez jobban jár* jelszóval. Ez gyakorlat volt Földékon is.

A tervkölcsön megnevezés megváltozott Békékölcsőre. Így a kölcsön a béke ügyévé vált, s aki nem jegyzett azt béke ellenségné tartották számon. A békekölcsön, csakúgy mint a terv kölcsön, a dolgozók államának nyújtott kölcsön volt.

A közeletás első zavarai 1950. év tavaszán kezdődtek. Alig hogy megszüntették a háborús időkből visszamaradt jegyrendszert (1950. április hó) hamarosan létrehozták az Országos Közeletási Jegyrendszert. Ennek hatásaként országos felvásárlási láz terjedt el, amiből a földeski lakosság sem maradt ki, minden élelmiszert, ha kellett, ha nem, vásárolta. Az akkor javában működő *titkos hírszerzés*, hogy háború lesz, ezt sugallta, a főleg éjjel hallgatott Szabad Európa hangja. Végül valameny közszükségleti cikket kvantumában és jegyben szabályozták.

Az 1951. évi kiváló gazdasági év lehetővé tette 1952. február hó végéig a jegyrendszer fokozatos megszüntetését. Ez tovább bővült azzal, a termelői igényel, hogy a beadási kötelezettségen felüli termény szabadon legyen értékesíthető. Míg a jegy a forgalomból ki sem fogyott, már a közeletásban az ellenség újabb támadása figyelhető meg. Ez az ellenség pedig az 1952-es minden termeszett növényre kiható, a tavasszi fagytól - őszig tartó aszály volt. Mind ezt kiegészítette 1952. tavaszán Csongrád és Békés megye szántóföldjein pusztító *porkkac* invázió. Az iskolákban kivezényelt diákok, és önként jelenkező ipari dolgozók, valamint a helyi paraszti dolgozók, porból szedték elő, pálcikával kaparták a földfelszínét és szedték edényekbe a kukacot, amit a helyszínen égettek el. A mezőgazdaság statisztikája szerint ilyen mennyiségű és intenzitású kártévo nem volt ismert. A korabeli pártaktivák az imperialisták galád támadásának tulajdonították az ismeretlen jelenséget.

A kommunista párt 1947-től szétzilálta a politikai pártokat, így a társadalmi és politikai intézményrendszer átalakítása közben megtörtént a Magyar Dolgozók Pártja előkészítésében az 1949. évi parlamenti választás, ami szentesítette az MDP állampárti való képviselést.

Ezt követte 1950. október 22-én tartott tanácsválasztás, ami a választási történelmet meghamisító 96,9%-os megjelenéssel, a népront jelöltjei 97,8%-os voksossággal nyerték megválasztásukat. A jelzett arányokból Földékon még jobb volt választási arány. Mindenki leszavazott a községben, ha nem jött, vittek a doboz, Kaposi Gyula plébános szavazását én szerveztem meg (vele megbeszélve) a nagymise után jött, amikor legtöbben voltak szavazni, az időt húzva beszélgettünk, hogy mentül többen lassák: még a pap is ránk szavaz. Mind ezt köszönettel nyugtázta a Párt, 1951-ben el kellett hagynia a községet.

1945. március 18-án hatályba lépett az 1945. VI. tc.-kel törvénybe iktatott 600/1945. M.E. számú kormányrendelet. Célja a nagybirtok rendszer megszüntetése, s egyidejűleg a földműves nép földhöz juttatása, amelyen keresztül felszabadítani a szegénység járna alól. biztató a rendelet szövege: *A nagybirtok rendszer megszüntése után a mezőgazdaság erős, egészséges és termelőképessé kisbirtokon fog nyugodni, melyek a birtokosok telkekönnyűleg bejegyzett magán tulajdoni képezik.*

A juttatott szántóföldet, szőlőt, épületeket a juttatottak egyenlően telkekönnyűleg bekebelezett tehementes tulajdonába kell adni. A juttatott föld nem lehet nagyobb, mint amelyet egy földművelő család a maga erejével meg tud művelni. Így a juttatott birtok nagysága 15. kat. hold szántó, vagy 3 kat.hold szőlő, gyümölcsös területet nem haladhatja meg. Kivételek az 1918-19-es történelmi események munkaszabályában kiemelkedő résztvevők, áldozat hordozók.

A földhöz juttatott a föld ára fejében a kataszteri tisztajövedelm korábban meghatározott összegének husszorosát fizeti. Minden községben a földosztási feladatok nagyságának megfelelő létszámú és összetételű Bizottságot kellett választani. A jelölést és választást a helyi pártok, vezetőképén ebben a vonatkozásban a Magyar Kommunista Párt helyi vezetéseinek irányításával. Felügyeleti szerve a megyei Földrendező Tanács.

Egyedüli történelmi esemény volt Magyarország, így Földékon községben is, ez a szinte korlátlan törvényben biztosított, mincstelen parasztok földhöz juttatása. A harmadékon belül két súlyos háború szenvedéseit, személyi és anyagi veszteségeit, nemzetnek és családnak megélni, az emberiség csodája volt. A községben megelévedett az életkedv, nagy volt a bizakodás, a beszédtema csak ez volt. A Bizottság a községhezán működött, s annak szinte minden helyisége naponta megtelt emberekkel. Lettek a törvény.

Az alig múlt háború kinyitott elhajtja az anyagi jöhit. Ez érthető is volt. Földékon 650 család, összesen 5500 kh. földjuttatásban részesült. Az első káro leveresénel magam is ott voltam, éppen akkor leltároztuk a F.B.-val a magtárban maradt terményt, valamint a még meglévő

állatokat. Bakacsi Ferenc megbízott rendőrpáramacsok és két társa jelenlétében, és igen jelentős számú lakossággal, eljeneztek az ősi vágy beteljesülését.

A termények és állatok elosztása ment leggyorsabban, nem írhatom, hogy meglepéssel, és egymásra mutogatás nélkül. A földosztás, illetve kimeréshez megbízható és földet mérni tudó albizottságokat is szerveztek. Ez a munka a türelmetlen lakosság sürgetésevel még lassult. Nehezen vettek tudomásul, hogy ezt a munkát előbb asztalon kell megtervezni. De 2, néha 3 albizottság mindig dolgozott, s őszi időre valamennyi új tulajdonos a messyéjé mellé állhatott. Természetes még év múltán is voltak igazítási valók. Napi kapcsolatot tartva a Bizottsággal, adminisztratív segítség volt a feladat, láttam milyen kitaránsan dolgozik az ötosfogat: Rakonczai Lajos elnök, Mensesi József jegyző, a papír és írás tudora, valamint a bizottság többi tagjai Németh László, Kunuczai Mihály, Karakas Bajusz István. Ez a bizottság még csak tisztelendőjait sem kapott, vagy több földet sem, de amíg a lakosság sokszor jogtalan követeléseibe nem faradtak bele, éjjel-nappal, hétköznap-vasárnap a *hivatalban* voltak. A reklamációkat az ősz és a következő tavasz szüntette meg, amikor a földjét már mindenki bevehette.

Szeretném, ma már csak felfoghatóvá tenni, a számtalan szorgalmas, gyarapodni vágyó, valami földi eredményt elérni kívánó emberek boldogságát, azt az érzést, hogy van valami a talpa alatt, nem gazdagság, csak létbiztonság, csak életbiztonság. Mindehhez az is hozzá telerő, új birtokosnak lenni többirányú gond volt. Termelőeszköz, igavonó állat, vetőmag és a többiek. Ez márvól-holnapra a legtöbb családnál nem teljesült. A vetőmag akció még szűkkeretű volt. De a földje mindenkinél be volt szántva, vetve. Kölcsönösségesség kapcsolatokon keresztül a régi gazdák gépeikkel, lovaikkal segítettek a rászorulókat.

Számtalan juttatott, akinek lova, tehene sosem volt 3-4 év alatt mintasztrú kisgazdaságot formált. Amellett, hogy ezen gazdáknak is kellett adót, beszolgáltatást teljesíteni: a földjét nem adta vissza senki. Es egy utolsó örömhullám következett, amikor a Földhivatal kézbesítette a tulajdonról szóló Földkönyvet.

Még ki sem tudott alakulni az új kispárászi társadalmi forma, amelyik egy meglegedett réteg tömörülést alkothatott volna, fecske szárnyom repültek az évek és a Kormány megalkotta az 1947. évi XI. tc-ét, a Szövetkezeti Törvényt. Ez 1947. május 1-én lépett életbe. 189 paragrafusban taglalta és szabályozta a magyar szocialista szövetkezeti rendet. Magában foglalta valamennyi munkamegosztás folytán kialakult foglalkozási körök szövetkezeti alapját. Így alapja lett a mezőgazdaság szövetkezeti formának is.

Bevezeti a törvény: *A felszabadulást követő földosztás, az általános, közvetlen és nikos választójog, s a régóta óhajtott köztársasági államforma megadta a magyar népek a politikai szabadságot. Egyéni elhatározással léphet a szövetkezés útjára.*

A termelőszövetkezetet előkészítése tovább tartott. Előzőleg földalapot kellett képezni, összehozni, ahol ki lehet alakítani a Tsz tanyákat. Ezzel egyidejűleg többirányú intézkedést kellett folytatni tenni, de megfelelő határozottsággal, mert sürgetett az idő.

Nagyobb területtel rendelkező gazdáktól, később kialakult, a szovjetből importált egységes jelzővel tisztelt *k u l á k* parasztokat kellett meggyőzni legalább 10-12 hold földjük leadására az Állam részére. Ezekből a területekből és kevés rendelkezésre álló közégi és állami tartalék területekből lehetett csere-ingatlant adni.

Akik a második lépésben következtek: Abonyi Edéné, Mészlányi testvérek, Kiss Balint, Dr. Antal Mihály, Bencze János és a többi középbirtokos lett megcélózva birtokok, ill. tanyák átadására, ami nem ment könnyen, de az erőszaknak ki engedett? Aki nem akart internált lenni!

A további lépés nem kisebb volt, mint a lakosság toborzása, más módszerrel, de nem álltak sorba a belépőnyilatkozat aláírásánál. Elsősorban azok léptek be, akik a juttatott földdel nem tudtak megbirkózni. Másodszorban, akiknek a földje rossz termőhelyen volt, s végül a kevés földdel rendelkező, pozíció várományos kommunista, vagy parasztpárt tagok.

A belépők által leadott földet a határ minden részében, de volt más község határában is, adták csercingáltanba az *alaptó kuliák* gazdáknak.

Igy indult a termelőszövetkezet gazdaságának kialakítása, amit egyébként elég gyorsan segített az állam istálló építési burházással. Ugy szintén a tagok által bevitt gazdasági felszerelésekkel, igavonó állatokkal gyarapodott a Tsz. Megindult a termelés.

A szövetkezeti előre meg nem határozott számú kisgazdasági egyedeik társasága... Az alap elkészült, a kocka el volt vetve. Az állami gazdaságok kialakulásának arányékában egyidejűleg 1949-ben részben előkészítve ajánlják, formálják és kényszerítik elsősorban a földhöz juttatottakat a szövetkezeti gazdaság valamelyes (I., II., III.) fokozati alapítására. Meggyőző rábeszéléssel így alakultak meg:

Ofoideákon az Arany Kalász Mg. Tsz., ami 1961. évben beépült a Makói József Attila Tsz-be, hisz lényegében a legtöbb tagsága földéki földön gazdálkodó makói hagyományterelő volt, ezen címen kapták a juttatott földjüket is.

A másik: a Béke Tsz, amelyik 1949-ben a kezdet kezdetén a Földéki Dózsa Tsz-hez csatlakozott.

Az 1948. XXV. tc. az államostást mindenre kiterjedően, teljes részletességgel szabályozza. Olyan terület, amit államostani nem lehet, alig van. Az minden állami, amit a törvény alapján akarni lehet. Idetartozik a több tízezer munkást foglalkoztató gyártól a lakatosig, az iskolák, a győgyszertárak, vagy a fűszerüzletek. Joghatálya 1948. május havában lépett

életbe. Földéakon a győgyeszerter, egyes üzletek, malmok, valamint iskolák kerültek államostására az egyházi és községi tulajdonból.

Egyes tulajdonok államostásának családi megrázkódátását egyéniileg tudának mérlegre tenni. Míg az iskolák államostása már társadalmi szinten is szorongó meglepetést hozott. Az iskolában a mind több vidéki tanerövel megoldódott a folyamatosság, de eröteltjesebben érintette az Egyházat, és mondhatni a lakosságot is, mivel évszázadokon át az iskolát az Egyház alapította és tartotta fenn, részben községi költségvetésből támogatva. S még sülösabb volt a Zárda iskola államostása. Megszüntek neincsak a kiváló tanerök, hanem a lakosság által a történelmi idöktöl a megszünésükig maximálisán elismert oktatásuk.

1948-ban történt államostáskor az apácák hasznalati lakrészt és az iskolához tartozó részt megjelölték és elzárták egyástól.

Az apácák 1950. július hónapban történt elszállítása egy külön szervezett tragédia volt. Elözo nap a község plébánosa: Kaposi Gyula megkapja a makói tanfelügyelötöl az értesítést, hogy az apácák pakoljanak össze, reggel ott van értük a teherauto. Másnap de. személyesen is látva, a zárda épület nagykapuja tárva-nyitva, a plébános ur a betonlépcsön ül - vigyáz a növérekre - olvassa breváriatumából a napi imáját, az apácák összecsomágoiva kapójában könyörögnek megmaradásukért. Az egész éjjel-nappali feszültség megelézésben, a jelzett auto csak késö esti órákban jött értük. Szeged közvetítésével Dunánútra szállították öket.

Az iskolák államostása felkavarta a lakosságot, nem mintha bátorság lett volna ellene szólni, vagy tüntetni, de a suttoö megnyitvánuulások zavarba hozták a helyi pártvezetöket. Hogy láttassák hatalmukat, ezt már saját elhatározásból, még tovább fokozták. Egyik éjjel ledöntötték az 1893-ban *vezekies* jegyében épült Maria szobrot. Csend lett. Csak a templomon belül szakadt fel a könyörögs.

Ez időben szedték le a községházán is a Krisztus keresztet, törték össze és dobták a szemétkosárba.

Az apácák lakta rész leválasztása után az iskolák államostásáról készült jegyzökönyv szerint, az államostás tényleges napja 1949. február 9-én volt, s ugyanazén a napon államostították a többi egyházi és községi fenntartásban lévő iskolákat is. Öföldéakon 1904 óta állami iskola van, valamint 1919-ig egy osztályt Lajos iskolának nevezve Náway Lajos tartotta fenn. Továbbá Földéak községen szintén egy iskola (osztály) állami kezelésü és fenntartásu volt, amit a század elején a menhelyi gyermekek részére bérelt a szegedi Menhely, a régi posta, III. Kovács Leona háza mellett, ami a jelenlegi ipari szövetkezet helyén volt. Ott volt egy osztály azzal a céllal, hogy a nevelésre Földéakra hozott menhelyi gyermekek fognak ott 2 osztályt elvégezni. Erdékes, de így volt. Az itteni lakos szülök nem akarták, hogy az idehozott idegen menhelyi gyermekek egy osztályba járjanak a helybeli gyerekekkel.

A háború megoldotta a kérdést, az iskola állami kézen maradt mindvégig, de 1920-tól a menhelyi gyermekek egyazon iskola osztályába jártak a helybeliekkel. (Közük is volt nem egy kiváló tanuló és értelmes megjelenésű gyermek.) A további években ebben az osztályba jártak az első osztályos fügyermekek. A tanítót az állam fizette.

Az iskolák államostásáról készült jegyzőkönyvet két állami megbízott - olvashattam alátírásával - és az iskolák részéről: Kaposi Gyula plébános, valamint Dehény Kálmán iskolaigazgató írtak alá.

Az egyházi - róm. kat. és református - iskolák államostásával 1950-ben bevezették a fakultatív hitoktatást. De ezzel a politikai hatalom nem volt megelégedve. A Járasi Tanács VB elnöke még 1960-ban is 953-2/1960. számú utasításával kemény hangú levelet intézett a helyi Tanács VB elnökéhez, melyben többek között meghatározta, hogy a pap egy kisméretű *cédulán* géppel írhatja le, hogy mikor van hittanra való betérközás. Se előbb, se később. Ezt a hirtelményt a templom ajtóra teheti ki.

Továbbá a tanítók és a szülői munkaközösség világosítsa fel az iskolába járó gyermekek szüleit, hogy... nem korszerű és szükséges a hit tanulása. A tanítók pedig a hittanra való betérközás alkalmával legyenek ott, s a szülőkkel beszéljenek, valamint ellenőrizzék a betérközásra fordított időt.

Az adott időre hiába felt már el a tíz év, a szülők és nagymamák vallásos életformában nevelkedtek akárhány nemzedéken át, még 1963-65-ben is az 5-6. osztályos korig a gyermekek több mint 40%-a járt hittanóra.

Az iskolák államostása kapcsán tett korábbi intézkedések közvetlen és közvetett formában korszerűbb iskolarendszer kialakítását jelentették. A közel évszázados 6 osztályos elemi oktatást 8 osztályra állították át, ami Földetákon is kedvező véleményekkel találkozott.

A szovjet hatalom armycában a szocialista társadalmi rend fejlődő területeire gyorsított tanfolyamú és iskolarendszerű oktatást alakítottak ki. Így kezdődött el 1947-48. évben a 3. és 6 hónapos partiskolák, a 6 hónapos és 1 éves mezőgazdasági akadémiaikon való oktatás. Legtöbbször 6 általános iskolai végzettséggel készülték fel az államostított vállalatok és intézmények, szövetkezetek és Tanácsok vezetői tisztviselői és középkezdő beosztásokba. Igen sok foglalkozás nélküli, kereskedő, iparos, mezőgazdasági dolgozó került gyorsított képzésre, hogy az osztályelleneséget kiszorítsa, főleg a politikai hatalmú állásokból, valamint betöltsse az új szervezeten a vezetői tisztségeket.

Majd évek múlva szélesedett az eretszégizett képesítés nélküli pedagógusok foglalkoztatása, valamint a 2 éves szakérttségi elvárása az egyetemi beiskolázásoknál. Az egyházi iskolák államostásával, az apácákat kivéve, nem szorgalmazták a régi tanerők munkaviszonyának megszüntetését, így maradt például Dehény Kálmán iskolaigazgató is a helyén, még azzal biztató reménnyel is, hogy a Községi Tanács Végrehajto Bizottságának két éven át

1950-ig egyeztető volt, ami nem kis megbízásnak bizonyult ebben az időben. Míg 1950-tól megaláztatottan a Genschati gazdaság tanyai iskolájába tettek.

Földékek viszonylatában az alkalmazotti állomány munkahelyeken 1949-től folyamatosan mind nagyobb létszámban vidéki lakosokat foglalkoztattak. A község gazdasági fejlődését nem követte a helybéli lakosok elméleti és gyakorlati felkészülése, felkészítése.

A község gazdasági struktúrája folyamatosan változott és fejlődött, így az 1949-es évtől észrevehetően mind több család iskolaköteles gyermeke az általános iskolai képzés után továbbtanulásban fejlesztette és képezte magát. Az iskola iránti vonzalom, a továbbtanulás sikerei így a szülőket, mint az alkalmazás felkészült gyermekeket mind szélesebb körben vitte a tanulás irányába. A továbbtanulás lehetősége teljesen díjmentes, nem osztályidegen gyermek részére, korlátlanul nyitva állt. A politika által, s legfőképpen a helyi közbeszédrel háttérbe szorított ugynevezett *reactios* szülők gyermekei is 1953-54-től iskolára és tanulási módszerre találtak a *dolgozók* iskolai oktatásában.

Az ugynevezett magán, levelező és esti oktatásszerű képzés 1952-től veszi kezdetét közép-felső- és egyetemi szinten, amin egyes években a nappali oktatásban résztvevők számát is meghaladó nagyszámú résztvevő vesznek részt, az alkalmi, kortól független tanulók. Az átalakult gazdasági-társadalmi-rend valamenyi produktív és improduktív ágazata szívesen magához a képzett embereket. Így terelődésedezett ki a szakmunkás képzőtől az egyetemig a mindenki részére nyitva álló intézmények kapuja. Földékek viszonylatában is az 1938. évi állapothoz képest 1960-70-ben tízszer több volt a tanult és képzett lakosok száma.

A szocialista társadalomban kiemelkedően egyedül volt, szinte mindenki részére a tanulás lehetősége, ami a személy és a társadalmi közösség érdekeit szolgálta.

Az ifjúsággal, mint a jövő nevezeték alkotóival, minden társadalomban a politikai irányzatnak megvalósulása érdekében, törvénybe iktatott szabályokkal megfelelően foglalkoznak. A korcsoportoknak megfelelően alakulnak ki a szervezetek, hogy alapjaiban lehessen az ideológiai képzést kezdeni, biztosítani.

A szocialista társadalomban már 1946-ban kialakult az Úttörő mozgalom, az első újság a Pajtás december 20-án jelenik meg. Az Úttörő Szövetség a Szocialista Munkáspárt, valamint a Kommunista Ifjúsági Szövetség politikai irányításával szervezett önállóan működik. A szervezet feloszlik *kisdobos* és *úttörő* csoportokra. Tagja lehet minden iskolai tanuló fiú és lány gyermek, aki az úttörő törvény szerint akar élni és erre ígéretet, ill. fogadalmat tesz. Az úttörő fogadalmat megfogadott 12 pont előírásainak teljesítése *úttörővé* lépteti elő. A fogadalom tartalma pontok szerint: Az úttörő...

1. hű gyermek a hazának, a Magyar Népköztársaságnak,
2. erősíti a népek barátságát, védi a város nyakkendő becsületét,

3. szüntelenül fejleszti tudását, híven teljesítési kötelességét,

4. ahol tud segíti,

5. jó kedvűen dolgozik és önként szolgálja a közösséget,

6. mindig igazat mond és igazságosan cselekszik,

7. szerezti, tiszteli szüleit, tanítóit és megbecsüli az idősebbeket,

8. igaz hű barát,

9. bátor és felegyelmezett,

10. edzi testét és őrzi egészségét,

11. szereti és védi a természetet,

12. ügyel, hogy méltó legyen a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség tagaságára.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség /KISZ/ a part vezetése és irányítása alatt működő ifjúsági tömegszervezete. Magyararországon 1918. december - 1919. április közötti időben szerveződött és működött. Tagjai ifjú munkások, napszámosok és tanulók.

1945. február hónapban alakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (MADISZ) majd 1950. május a Dolgozó Ifjúsági Szövetség (DISZ). Szervezetében legártatósabb a KISZ, ami 1957. március 21-én szerveződött újra. Kommunista ideológia alapján működik. Feladata mozgósítani és tömöríteni az ifjúságot a szocialista szellemű nevelésbe. A szocialista érzelmi és képességű fiatalok pártagnak lépnek elő.

A Szövetség tagjai lehetnek a 16-28 év közötti fiatalok, akik követik a Szövetség célkitűzéseit, és részt vállalnak a Szövetség alapvető feladataiban. *Harc a szocializmus építéséért a párt vezetésével és a kommunisák segítségével.*

A több megnevezés alatt szereplő, ellentmondásos ifjúsági szervezetek közül a KISZ maradt talpon, aminek biztosítására az Elnöki Tanács megalkotta az 1971. év IV. törvényt. A törvény 30 pontban rögzíti az alap kötelezettségeket és jogokat. számtalan végrehajtási utasítás szabályozza a többirányú támogatásokat, elismeréseket, és a kiemelkedés lehetőségét.

A KISZ szervezet 1960-tól többzreres létszámmal bekapcsolódott a mezőgazdasági nagyüzemek őszi betakarítási munkáiba. Ebben a hónapok hasonló munkaszervezetekkel együtt igen hatékony, nélkülözhetetlen munkájukkal tették lehetővé többszáz ezer holdról az időbeni betakarítást.

A tervgazdálkodás megálapozásának céljából 1949-ben bevezették a tervekölcsönt, ami a *terv* jelző szó miatt nem nyert szimpátiát a lakosság körében. Hiszen akkor már *terv* szerinti kellett: az adót fizetni, a beadást teljesíteni, szántani, vetni, betakarítani és általában élni. Ezt felismerte a hatalom és az I. 5 éves *terv* kezdetétől, 1951. január hó 1-től 1954. december 31-ig terjedő időben ezt a lakossági hozzájárulást *Béke* kölcsönnek nevezve adták ki. Az elszámolás rendjét a 243/1950 M. T. számú utasítás határozta meg.

Lényegében a Békekölcson 1950-1955 között évente kibocsátott államkötvény elnevezéssel került a hazai forgalomba. Jegyzése kényszer jellegű volt, a dolgozók, a földművelők, kereskedők, iparosok, és mindannyian az évi átlagfizetés, vagy keresetnek minimum 10-15 %-át ajánlották fel, ill. kellett felajánlani. A békekölcsonnel az állam fő célja nem a szocialista gazdálkodás gyorsítása volt, hanem a jövedelem elvonás révén a vásárlóerő csökkentése. 1950. szeptemberig 750 mill. Ft értékben kibocsátott kötvényeket a meghitt béke érdekében az ország lakói 37,6 %-kal tilgyeztek.

1955-ben a végleges országos elszámolás összege elérte a 6 milliárd 670 millió Ft-ot. A kölcsön visszafizetése nem az eredetben prognosztizált 10 években, hanem helyette a visszafizetési 1972-ben fejeződött be. A közben volt sorsolások, nyerelemények összege több esetben 10-50 %-os többlet kifizetést is eredményezett.

A török hódoltság idején, a háromrésze szakadt Magyarországon kialakul a szabadság gondolata, még török segítség árán is, de függetlenné válni a császári Ausztriától. II. Rákóczi Ferenc Erdély és Felsőmagyarország vezérő fejedelmét ösének elhullott vére is kötelezi a függetlenség kivására.

Császári- király ajánlatát nem fogadta el, aki őt 1703-ban hűtlenségéért fej- és jószágvesztésre ítélte. A több éves felkelés eredményi nem hozott. Mind ezt látva fővezére Károlyi Sándor 1711. márciusában Pálty császári főparancsnokkal titokban megegyeztet, elfogadta a császári- királyi feliséget. Rákóczi itthagya nemzetét, hazáját és Rodostóba emigrált. Végül az ország és a király 1723-ban a *Pragmatica Sanctio*-ban kibékült.

Az 1840-48-as reform országgyűlések időszakában többféle politikai eszmék képviselése mellett a Kossuth gondolat valósuít meg. Magyarország felszabadulása az osztrák uralom mozgalimában remélte a függetlenség kivását.

Nézöpontja valogtja, de ha nincs egy Vasári Pál, és egy ékesszólasu, forradalmi hangulatu Petöfi, előfordul, hogy nincs szabadságharc. Marad a Széchényi és Deák politika következetes képviselése. És nincs az országban ezrekre hulló magyar katona, nincs a Haynau-i évitzedes verbitóság és nincs mindezeket jelképesen is összefogó 13 nemes vitéz és dicső hős elvesztése.

Kossuth Görgeynek adta át a teljhatalmat, aki már korábban tudta, nincs értelme a további áldozatoknak. Világosnai, bizva a császár méltányosságában, letette a fegyvert. Kossuth a *bujdosási* válszóta.

A császár személye nem változott, majd kétévized mulian ugyanazzal kötött kiegyezést a *haza bölcse* Deák Ferenc.

Elterönek láthatjuk 1956-ot, aminek gyökerei évtizedes eredetűek. Csak Földékekon maradván A falu népe partmegeosztatara való tekintet nélkül kitörő örömmel ünnepelte 1945. április 4-ét, a béke megszületését. 1956 nemzeti érzelmű csírája 1948-49-ben kezdett eredezni, 1952-ben keserűségbe fulladt, majd a mindig emlegetett Nagy Imre földművelésügyi miniszter 1953-as megértő, helyzet felismerő intézkedései fellazították a szorongást. A szolgaságba léptetett paraszt *kilpett* a TSzCs-ből, és nem gyapotot, ricinust, zsászt stb. hanem búzát termelt mintha újra Magyarországon élünk volna.

Ha Nagy Imre földművelésügyi miniszterisége alatt a központi bizottság úgy hajította volna végre az 1947. évi XI. tc-ben szabályozott szövetekezeti törvényt, mint ahogy a törvény cikkeiben leírva van: *a magyar nép egyéni elhatározással léphei a szövetekezés útjára, a szövetekezeti kiegészítés útjára*. Ez olyan jó irányba haladt volna, hogy ma versenyben lehetünk a nyugati szövetekezeti formákkal. Es nem lett volna 1956, nem lett volna magyar szennvedés és nem kellett volna 15 évet várni az igen lassan kibontakozó reform kezdeményezésre.

1956 szellemét közvetett formában, ugyancsak Petöfi adta meg, a Petöfi Kör szellemében. S ez október 23-án valóban nem forradalom, hanem jel volt a *felszabadulásra*. Vidéken csak a rádióból tudtuk az évtizede várt hírt, hogy felszabadultunk! Felszabadult az ország, katonai és civil, orosz és magyar ölelte egymást. Amit utólag sem szabad elfelejteni, és főleg tagadni, számtalan esetben és helyen a halás magyar nép meleg étellel látta el a tankos orosz kiskatonákat. Es az emberek alig türödtek meg a látszat békében, amiből rövid napok után ébredezni kellett. Most is jöttek a Haynan-k, csak rosszabbul esett, mert egy utcában laktak, egy iskolába jártak, egy közös faluban éltek. Ez az országosnak jelzett folyamat Földékek közegében is következők szerint zajlott.

Az idő múlásával megismert 1956-os nemzeti szabadságharc történéseinek alakulását, az abban résztvevők átélése, megfigyelése, és szennvedéseik elmondása alapján lehet felidézni, a soha nem felejthető.

Az esemény kibontakozása, amiről a rádióból értesültek, a község lakóit nem hozta forradalmi hangulatba. Ha ugyan az érzelmek mélyen ilyen jellegű varakozás élt is az emberekben. A rádió hullámain ékező fő- és nagyvárasi hírek az első, október 23-án kihetetlennek tűntek. Lassú és biztosabb változást várt a nép. A forradalom híre viszont már jobban zavarta a kormányzópart vezetőit, és a tanácsai apparátust, akiknek látható nyugtalansága keltette fel a komolyabb odafigyelést.

Az ország valós helyzet felmérése szintén a rádió folyamatos és állandó tájékoztatására, több jöhiszemű fiatal és középkorú emberekben érlelődött meg a cselekvőképesség. Nem azzal kezdve, hogy bárkinék a hajaszála is meggörbüljön. Követék a rádió felhívását, a bosszu és sérelem nélküli cselekmények betartására. Minden szervezés nélkül, de közös megbeszélés alapján két aktív férfi október 26-án levette, ill. levetették a partházról, iskoláról és a községházáról a vöröscsillagot.

Ez Földékon is nyomatékos cselekmény volt. Bárak és batortalanok nem hittek a két szemükkel látott történelmi valóságnak.

A cselekménynek hirt futott a falu négyzögletében, mintha az őszi szellő vitte volna valamennyi portára. Percről-percre szaporodott a nép a főtérre, a községháza környékén, ahol a tömegben már akadtak felvilágosult *politikusok* és batortágra biztatták egymást.

A rádió hírei súlyosbodtak, a folyamatos híradásban közölték az Országház, ill. az F.M. térségében történt ávosok által végrehajtott, több áldozatot követelő lövöldözést. Mindezen súlyos hírek úgy a part képviselőit, mint a lakosságot felkavarata. A lakosságból alakult tömeg, a hallott hírek alapján maga is követelte Tölgyesi István párttitkár, Kövágó József vb. elnök és Tóth József vb. elnökhelyettesnek - kik igen sok bosszúságot okoztak - a távozását. A hangulat fellorozódását a szervezeten, de a fellépő védelmet nyújtó kis csoport sem személyesen, sem a helyi hangszóro útján nem tudta csillapítani. Olyan tömeg töltötte meg a piacteret, a községháza környékét, annak bejáratát rohamozva, hogy kizavarják a nem kívánt diktátorokat. Végül mind ezt a szervezetebe alakult csoport tagjainak volt sikere megakadályozni. Még közben a nem kívánt volt vezetők az udvaron át távoztak. Ez megnyugvást jelentett.

Miután a fejeket követelő, egyébként szolid földéki népet sikerült együttesen nyugalomra bírn, közfelkiallással megválasztották a Forradalmi Bizottságot, aminek tagjai lettek: Elnök: Rácz István, Titkár: Gallyas István és további 3 elnökségi tag.

A választással újabb bátor fellépésre szánta el magát a nép, mindenképpen a személyes bosszú vágya hajtotta a cselekvésre, de ezt a megválasztott bizottság kerlelő erőfeszítése megakadályozta. A templomtérre korábban emelt szovjet emlékmű ledöntése nyugalmába hozta a mintegy 500-600 jelenlévőt. A felvonuló lelkes tüntést kifejező csoportban megfigyelőként, vagy belső érzelimű alapján jelentős számban résztvettek partbellek is. Ez csak hónapok múltán derült ki, hogy egyesek igen sokat láttak, hallottak megeredő nyelvük olyanról is beszélt, amiről szó sem volt.

A hirtelen összeállt, megválasztott bizottság józan mérlegeléssel úgy döntött, kisértő, megbízható emberekkel az *unmepségtől* a népet az utcákon hazakísérni, nehogy megfélemljen valaki, s megsejtsze azt a nagyon hirdettet jelszót *bániami senkit nem szabad*.

Nem számolva a következő napokra roppanó nagy feladatot vállalt a Bizottság magára. A bizottság érdekében meg kellett szervezni az állandó szolgálatot a községházán, a tüzoltóknál és a közbiztonságban. Ejjel-nappal talpon voltak, így a Bizottság végrehajto személyeit 10-15 fővel kibővítteni kényyszerültek.

November 17-én Járasi Tanács javaslata, ill. kérése alapján ideiglenesen Kövágó József tanácselnököt, Tóth Erzsébet VB titkár és Tóth József VB elnökhelyettesi leváltották és a hivatalosan új végrehajto bizottságot választottak, Elnöke lett: Rácz István, elnökhelyettes

Büza János, titkár: Gallyas István. A Forradalmi Bizottság elnöke: Vetró János, titkár: Bugyi János.

A Tanács VB és a Forradalmi Bizottság tagjai: Rácz István, Bajusz Lajos, Rakonczai János, Bajusz Antal, Krascsenits István, H. Varga Mihály, Bugyi János, Adók György, Bálint József, Vetró János, és Gyenge János. Adminisztráció vezetői: jól képzett három jegyző: Bajusz Gyula, Földéki Lajos és Szöke Károly, mint alkalmazottak.

1956. október 31-től 1957. január 9-ig 21 esetben ülésezett a megújított Községi Végrehajtó Bizottság és Forradalmi Bizottság. Több mint 70 oldal kitévő kiváló fogalmazásban szerkesztett (szerencsére senki nem semmisítette meg!) és határozott témája, és tartalma igazolja, hogy a Forradalmi Bizottság minden vezetője és dolgozója megbízott hivatása magaslatain abszolút demokratikus, pártatlan és humanus intézkedésekben biztosította a község irányítását.

A fentemlített járási felhívásra szakszertű ügyviteli levelezésben november 9-én jegyzőkönyvileg veszik át a volt VB-től a község nagyon tárgyait, költségvetését, pénzeszközzeit, gazdaságot és ügyviteli adminisztrációját beosztott dolgozókkal együtt.

A megválasztott személyek 1956. december 31-ig, vagy egy nagyobb nyilvánosságot élvező választásig vállalják tisztségük viselését.

A község vezetése és irányítása minden területen zavartalan, a kedélyek megnyugodtak, beindult a rendes termelőmunka. Jegyzőkönyvileg is dokumentált, hogy a felbomlásnak indult Termelőszövetkezetek problémájával nem foglalkoztak, azt a Tsz belügyének nyilvánították.

Még kell említeni, hogy a krízisen túl, a következő napokban példás magatartást tanúsított a falu népe. A bizakodó megnyugvás uralkodott el napokra a faluban.

A nemzetőrség parancsnoka: ifj. Gallyas István volt, aki a hozzá beosztott 20 önkéntessel a rendőrség épületében székelve éjjel, nappali szolgálatot látott el, az akkor volt helyi rendőrpáncsnok Martin József helyben maradása mellett.

A Nemzetőrséget a hőmezővásárhelyi Katonai Parancsnokság látta el 20 db fegyverrel. A több mint egy hónapig tartó szolgálat alatt csak vállra vették a fegyvert, de azokból egyetlen lövedék nem került ki. A fegyver és a kiadott löszér ugyancsak a kiadó Parancsnokságnak lett hiánytalanul visszaadva.

A Forradalmi Bizottság kiemelkedő helyhatósági feladatot látott el: a posta, az üzletek nyitvatartása, tanítás, kenyér- és üzemanyag ellátás, a mezőgazdasági munkák végzésének szorgalmazása, kocsmák meghatarozott idejű nyitvatartása, gyülekezés ellenőrzése, és a szomatlan közigazgatási feladatot.

1956. november 4-e után minden visszafára fordult. A Néphoz címzett felhívás a párttagoknak szólt, téjének vissza és végük kezükbe az ügyek továbbí intézését. Ez sokáig nem várattott magára. A Forradalmi Bizottság megtartva nevét, és újra átszerveződött, de csak hetekre, mígsem a népi forradalmat ellenforradalomra értékelték. Eltűnt a vágyalom, a parthivatalokban erőt merítették a felelősségre vonáshoz.

1956. december 7-én a VB ülésen Szabó Sándor (akkori járási tanácselnök h.) vezetésével és volt tanácsstagok bevonásával tartanak közös VB ülést, amiben teljes egyetértésben tárgyalnak és megoldást javasolnak. A 4 oldalas 200 soros jegyzőkönyvnek érdembeni mondaniivalóját megtudjuk, idézem: Szalma István volt régi tanácsstag hozzászólását, úgy látja a kérdés, hogy a volt tanácsstagokat szembe akarták állítani a jelenlegi forradalmi bizottság tagjaival. Az a helyes ha a jelenlegi végrehajtó bizottság változatlanul marad a helyén és viszi a munkát továbbra is. Ha egy idősebb ember lesz az elnök, az sem baj, mert jelenleg két érettségizett fiatal is van fűggetlenül VB-ben.

Továbbra is Szalma István szavai: Nem helyeslem Szabó er. azon kijelentését, hogy egyszer már volt földosztás az országban és most nem lehet. (már mint a Tsz földeket szétvinni.) Sokkal nagyobb volna bizalom a Kádár kormány iránt, ha a föld problémát is stírgósen megoldásra vinné. Az állami tartalék földet jelenlegi tulajdonosait is felül kell vizsgálni, de nagyon helyes lenne, ha a rossz állami gazdaságokat, mint pol. az Igási-tól gazdaságot is felosztalnák. Sokkal nagyobb haszna lenne az országnak, ha egyes emberek művelnék meg a földet. Köztudomású ugyanis, hogy évek óta deficittel zár a gazdaság. Megjegyzem, hogy Szalma István állami gazdasági igazgató is volt, tudta mit beszél.

Több téma volt, olyan feszegetés került elő 6-8 soronként, újabb és ugyanazon hozzászólók kezdtek kibontakozni a Forradalmi Bizottság tevékenysége ellen.

December 27-én volt VB ülésen a párt új titkára Góller György és mások olyan hangot ütögetnek, hogy a Forradalmi Bizottság, ellenforradalmi, reakciós egyének csoportja.

A Bizottság egyértelműen visszautasítja a fondorlatos vádaskodást, munkájukkal és intézkedésükkel mindenben néperdekekivel és a kormánnyal is együttműködnek.

Egyébként megújult járási Hivatalból elismerő dícséretben részesültek a Forradalmi Bizottság tagjai. Így semmi rosszra nem számolva, úgy érezték vége van. Ok hatósági és emberbaráti kapcsolatban nem vétettek. De nem így gondolta a visszatérő Hatalom. 1957. február hónapban felütnés nélkül jöttek a községbe az előre meghatározott személyek *meglátogatására*, s vittek magukkal a helyi rendőrség épületébe. Az elbáns országosan ismert volt. Különös kiemelkedő tevékenységet végzett az ismert hadnagy és a közlegény elvársa. Mérheteien fájdalmat okozva verték még bírálk, az áldozatokat. Ezek közül is különösen két fiatal: Sihal Antal és Gallias István kapta a nyomot hagyó veréseket. A fizikai erőből és technikából kifogyó magyar *testvérek* pihenmi mentek. De a kapcsolatot nem szűnt meg, a nyugtalanító felemeltes megmaradt. Egy idő után talán hatalmi túllengésből a közel 20 létszámot tömörítő *bünnösökből* többet, úgy egyesével összeszedtek és bíróság elé

állítottak. Egyik begyűjtés alkalmával öt személyt állítottak elő, ill. ebből kettő megszököve, így három került *házi* gondozásba, majd ammesztával szabadult.

Földeski születésű és nevelésű két férfi életével fizetett a szabadságért. Rakay Gábor 1920. egyetemi tanár, és Gábor Péter 1919. hadirokkant örmester.

A forradalmi tanácsban s a végrehajtásban résztvevő földeski lakosok mérlegelés szerint inkább életet, a kommuniszták életét biztosították a fellángolt tömegtől. Az 1956-ig volt 5-6 párttitkártól egy szóval sem kérdezte meg senki, hogy miért lett párttitkár, ezükben sem volt a pártot és tagjait bántani, felelőssé tenni. Mitig az újabb hatalomba kerültek azt tették, amit a történelemben valahányszor. Felelőssé tenni a védtelemeket.

Befejezésül az emlékmű újabb felépítéséről: Rácz István kömüvesmester vezetésével 10-12 fő több napon át, olykor éjjel is saját költségükön vásárolt anyagból, határidőre fagyponnalatti hőmérsékleten, sátor alatt építették újra az *emlékművet*.

1956. november 3-án Hruscsov és Malenkov szovjet államfők Jugoszláviába, Brion szigetére repültek, hogy ott teljes titoktartás mellett Titóval, mint Magyarország közvetlen szomszédjával és volt személyes ellenséggel, meg tárgyalják a magyar politikai állapotot, és kölcsönös egyetértésben rendezzék az ország politikai vezetőjének személyét.

A szovjet vezetők mindennek előtt Műnich Ferenc volt moszkvai nagykövetet akarták, ami a tárgyalás közben ismételten és ismételten előkerült. Titó jugoszláv államfő Kádár Jánoshoz ragaszkodott. Ennek rokonszenves okai Titó abban magyarázata: 1950-1953-as években Rákosi, kiből Sztálin halalos ellenséget formált, ugyanebben az időben intézkedése folytán Kádár börtönbe volt bezárva. Ez a szimpátia segítette Kádár Jánost a Forradalmi Munkás Pártot Kádár János vezetésével megszervezte. De ha már így kellett lenni, ez a magyar népek is jobb volt, mint a szovjet vezetők javaslata.

Magyarországban forradalom tört ki, a kommunista párt a történetek következtében *megszűnt létezni*, így mérsékeltebb ideológust szívesebben láttak a jugoszlávok a szomszédban.

Adott történelmi helyzetben Műnich Ferenc és Kádár János november 4-ét megelőző napokban Moszkvába repült helyzetjelentésre, és a jövő tárgyalására. Rákosi Mátyás ugyanakkor ugyenezt tette, felajánlotta Moszkvában szolgálatait, de mint az adott helyzetért felelőset, elutasították.

Az 1956-os felkelés a gazdasági válság közepette tört ki, sem az iparosítás, sem az agraragazdaság kérdése nem oldódott meg. A minden téren eluralkodott visszaélésekkel találkoztak a nép.

November 3-án Kádár János vezetésével megalakult a Forradalmi Munkás-Pártot Kormány kérsére *tervezett* segítséget nyújtottak a Szovjetunió katonái.

1956. november 4-én hajnalban mondta Kádár János: Semmi időt nem veszíthetünk, hiszen minden perc késedelem verálodozatokat hozhat. November 4-én hajnalban Budapestben megkezdődött a szovjet támadás. Ekkor hangzott el az ismert rádióüzenet, melyben bejelentik: Megalakult a Munkás-Paraszti Forradalmi Kormány. Kádár kéri a népet álljon helyt és fekezze a további pusztítást. Ugyanabban az időben Kádár és kabinije Szolnokról Budapestre megy.

Kádár nem a meggyőzéshez, hanem a rendcsinálta szigorhoz folyamodik, politikája elfogadására kényszeríti a népet. November 4. után széles e hazában kiosztják a *puftalkas* felszerelést mindazoknak, fajra nemre való tekintet nélkül, akik a *rendcsinálásban* a helyzethez méltóan kívánnak résztvenni. Nem kevesen voltak, és a *munkához* több hónapot kaptak. A módszertől szükségtelen megemlékezés. Le sem lehet írni, hogy mi volt a 20. század közepén *magyar a magyar* akció keretében. Akik adták már iparkodnak elfelejteni, akik kapták családi örökségként végrendeletbe írtak a leszármazott utódoknak. 1957. május 9-én az Országgyűlés megválaszolja az új kormányt. A magyar forradalmi munkás-paraszti kormány elnöke: Kádár János, az első elnökhelyettese: Műnlich Ferenc, elnökhelyettese: Apró Antal, államminiszter: Marosán György.

A Kádár kormány a törvények ányékában *oszdályharcos* szellemben mondja ki az ítéleteket. Kivegeztek 1290 körüli magyar állampolgárt, 1957-1959-ben 26.000-en kerültek bíróság elé, 21.700 embert ítélték el. Lakhelyről kintás, fekete listára vétel, internálás több tízezres nagyságrendben. Valamint bírósági végzés nélkül a helyi szervek által összehálított *bűnösök* listája alapján a szovjetekkel összepaktálva, több ezer ember került Országba 2-3 napos munkára kitérve, akik közül 3-5 év múlva 60%-a meggyomorodva került haza. Kortól, nemtől függetlenül nem kímélték, aki elébük került, már fogságukban is volt. A személyi szabadság és a fenyegetettség től tartva legalább 200.000 magyar kimenekült az országból. Földekről hatan.

A fentiekben leírtak likvidálása jól jött a rendszerének. Ezekkel már nem volt baj. Talán törekvésének célja is ez volt a győztes politikának.

1957. május 1-re lezárult a forradalom korszaka, a vöröscsillag visszakértült az állami cimerbe, cél a normális népi demokrácia. Azonban a drákói szigorral végrehajtott megálázások és büntetések a termelés itenzitásában nyomot hagynak, a parassztság és a munkásság passzív a termelésben, ahig 70-80%-os eredmények vannak.

1957. április havában az Elnöki Tanács a karhatalomban szolgálatot teljesítők helytállásának elismerésére *Munkás-Paraszti Hatalomért* emlékérmét alapított.

irodalmi vélemények előfordulása szerint: november 4-ének vállalásával Kádár János megkímélte a magyar népet a még nagyobb pusztulástól. Kerülte a polgárháború kitörését. Az országot a Rákosi rendszer után a fejlődés útjára vezényelte. Míg ez nem mondható el

azoknak a nevében, akiket rendszeresen megáldozt, korbácsolt és bűntetett, az életét vette el.

A parasztság kevésbé vette ki részét a forradalomból, ezt Kádár a politikai szabadság helyett gazdasági szabadsággal méltányolja. A paraszti réteg megtarthatta a forradalom egyik vívmányát, a Nagy Imre által évekkel korábban megszüntetett kényszer kollektivizációt, valamint a kényszer beszolgáltatást egyelőre nem állította vissza. Egyébként is a Tsz 1956-ban tovább bomlott, a volt szervezetbe már nem lehetett visszaállítani. Földéteken is az élelmes, munkát kedvelők a Tsz-en belül és kívül a ma ismert-közösségeket hozták létre és igen eredményesen gazdálkodtak, még engedték őket.

1958-ra a termelés fellendülöben van, közben alakulgat kapitalista országokkal a kereskedelmi kapcsolat. Lassan mozgásba jön az állami gépezet, a földek 75 %-a magántulajdonban van. Az ipari termelés növekedése is az 1956 évi szintre emelkedik az oroszországból jött nyersanyag és gépesítés segítségével, amit 1961. után megfordított útranyal fizettünk vissza.

Mindaz nem lelkesedésből fakad, az emberek, a nemzet elnyomottak, megáldoztak éri magát, elurallikodik a látszat beletörődés, amit a rendőrség és társiszervei minden területen biztosítanak.

A forradalmi hangulat és eszelékenység kezelhetőségével sor került társadalom legszelésebb területén az alkalmazotti állomány, ill. állományi munkahelyek racionalizálására a 16/1956. Korm. számú rendelet alapján végrehajtva. Százszázalékkal szüntettek meg munkaviszonyokat, a nem kívánatos személyeket 1 hónapi fizetésükkel elbocsátották. Ugyanakkor többé-kevésbé ezekbe a munkahelyekbe kerültek be, a forradalom vívmányaként megszünt személyzeti vezetők, vállalati párttitkárok és más elismert párttagok.

1960. márciusában megjelent a korlátozott amenszta rendelet, amellyel az elkövetett sok-sok törvénytelenesség és szigorítások jóvátételét próbálták kifejezni. Míg 1963-ban volt az általános amenszta.

Kádár János KIB titkár fő célja és feladata volt 1960-ban a mezőgazdaság teljes szocializálása, megfélelítő igéreték és alkalmazotti drasztikus kényszer mellett is. Ez nem ment könnyen, pedig a forradalom elnyomasából felszabadult aktívák a szerzett tapasztalatuk teljes labavetésével megpróbálták a megfélelítő. A termelőszövetkezeti gazdálkodás nem vonzotta a magyar parasztságot, az 1948/49-es kényszer toborzás sem vitt semmire, legszembetűnőbb jele volt a műveletlen parlagterület szaporodása. Ezt látta be Nagy Imre akkori miniszterelnök.

A közben volt 10 év alatt nem tudott megerősödni a Tsz mozgalom, az anyagi szegénység elriasztotta a kisbirtokosokat a tagságtól. Ehelyett állami gazdaságba, vidéki építőipari vállalatokhoz mentek bér munkát végezni, amiben biztosabb volt a megfélelítő.

Míg végül 1960. január 10-én Földéák község Tanácsa Ünnepi rendkívüli közgyűlésen bejelentti, hogy a szocialista gazdálkodás feltételeinek teljesítése alapján Földéák községet: *Szocialista Termelőszövetkezeti Községnek nyilvánítja ki.*

A meghatározott megyei és járási pártaktivákon kívül 517 földéaki lakos vett részt a nyilvános ünnepi közgyűlésen. Az elhangzott beszámolót és javaslatokat ellenszavazat nélkül kitörő tapsal fogadták a jelenlévők.

Emek alapján a közgyűlés határozattal kimondta, hogy *Pártunk immunitása alapján Földéák községben a mezőgazdaság szocialista diszervezése 96,5 %-ban megtörtént.*

Az egyhangú szavazatot a község felhívott koru lakosainak 15 %-a tette és fiktívizálta a 96,5 %-ot. Minden esetre a számok nagyságrendje a bevált szokást igazolja. Tény, hogy ezt a célt átépíteni nem lehetett, de a későbbi években a Termelőszövetkezeti község státusz az adott viszonyokon belül jobba, eredményesebbé tette a község lakóinak életvitelét.

A közgyűlés jegyzőkönyvéhez mellékelt okirat alapján 1960. január 9-i jelentése:

Földéák község dolgozó parasztsága
1224 családdal
1393 szövetkezeti taggal
6987 kat. hold földdel

lépett be, illetve választotta a magasabb életszínvonalat biztosító nagyüzemi gazdálkodás újat.

A beszámoló érinti az 1945-ös földosztást, amikor 650 földnélküli nincstelen 5.500 kat. hold föld juttatásban részesült.

Részleteiben összeállítva a régi és a kialakult új termelőszövetkezeti statisztikát:

Dózsa TSZ	548 család	703 tag	3.177 kh. föld
Kossuth TSZ	650 "	690 "	3.810 "

A jelentés szerint: *még döntéshoz nem jutott 87 család 395 kh. földterülettel, remélhetőleg a legközelebbi időn belül döntés állapotába kerülnek és aláírják a belépő nyilatkozatot, így 100 %-ot is elérhet a szocialista gazdálkodási választók egysége.*

A *döntés állapotába kerülni*, ez megtörtént egyhárszor, s többek részéről ez az állapot már ismertté vált. A döntés állapotát előidéző helyi hatalom részesei és aktívai voltak, akik segítettek az átnevelésben, a helyzet végző felismerésében, s így volt ez:

- a Tsz földalap képzésnél,
- a Terv és Békékölcsön jegyzésnél,
- 1956. november 4. után,

Végül a *nevelők* elismert beosztásokat, tekintélyt szereztek a hatalomban, míg az *átnevelték* idővel ammesztával szabadultak.

Az 1960-as total tagosítás után szövetkezeti község kialakításával a község és a benne lakók gazdasági helyzete változik. Egy falu, egy TSZ, melyben a gazdasági szerep a termelőszövetkezeti elnöke. Az igazgatás, a Tanács és a VB feladata, míg a párttitkár irányítja, ellenőríz és javasol, mindent ott van, legfőbb szerepet tölti be.

Egy-két év alatt kiformalódik az új helyzet, ami érzékelhetően előkészítő évtized lesz Kádár János förtökár gazdasági reformjához. Az igazgatási intézmény rendszer felépítése: a Tanács Elnökség, a VB és a szak Albizottságok népes összessége. Van egészségügyi, szociális, építő, gazdálkodó, pénzügyi stb. albizottság.

A Tanács, mint község gazdálkodó és igazgatási szerv a rendelkezésre álló apparátust, tervezert, egész évre programozott feladattal látja el és ugyanilyen ütemezésű beszámolót készít. A megváltozott helyzetnek megfelelően alakítja ki a hatósági tevékenységét, és mindezeket terjedelmes, részletes tanácsai és VB jegyzőkönyvek dokumentálják.

Megváltozott az igazgatási feladat: egy harmadára csökkent az adófökönyv sorszáma, nincs közellátás, nincs beadás, nem kell annyi járlat és községi bizonyítvány, a szociális ügyek szervezetebbé válnak. Az évtized folyamán előtérbe kerül a magánépítkezés.

A község mint erkölcsi tesztet gazdasági fenntartásban fontos az 1961. január 1-én megjelent 521/1960. sz. Kormány rendelet, a KÖFA, vagyis a Község Fejlesztési Alap képzés szabályozása. Ennek egyik forrása a VB által előírt alaphozzájárulás, általában adózóként 400-500 Ft évente. Ugyanígy gazdasági nagyságrendben fizeti a Termelőszövetkezet, Kereskedelmi és Ipari Szövetkezet. Mivel Földéak termelőszövetkezeti község státusba nyert besorolást, az állam ilyen címen minden minden beszédett 1,- Ft-hoz plusz 60 fillert utal az Alapba. A nem termelőszövetkezeti községek csak 30 fillér kiegészítést kapnak. Ez a bruttó bevételi forrás évente 1.500-1.800 e/Ft.

Ez az alap szolgál a község fejlesztésére, fenntartására, ügyszintén: művelődés, sport, piac, járdá, út, írda felszerelése, kultúrház, iskola, napközi otthon, öregök napközi otthona, vizellátás és a végtelen indokolt szükséglet.

Ennek az alapnak, mint forrásnak és felhasználásnak külön elszámolása van. A f. évben el nem költött bevételekkel az alap a későbbi évekre növelhető. Az első években az Alap kevés kivétellel a bevétel összegével növekedett, nem került felhasználásra. A tervek jóváhagyása után indítható a nagyobb felhasználás. Ebből az Alapból készült 1962-ben a magashozamú artézikut és a 100 köbméteres hidroglobusz is, és felsorolhatatlanan szükséglet fedezete.

A VB jegyzőkönyvekből kiemelkedik a szegényebbek szociális gondoskodása, a védtelenek támogatása. A túlzott lakossági terhelések alóli teljes, vagy részleges mentesítés, helyi szociális othoni ékeztetés. Az idők részére clubszerű helyiségek kialakítása, ahol az esetleges szabadidőt olvasással, szórakozással tölthetik a munkában megfáradt idős emberek. Ha bárki lakosnak valós, vagy vélt panaszra van, meghatározott fogadási időben minden problémával foglalkoznak.

A politizálás most sem hiányzik az apparát munkájából. az albizottság tagjai szocialista kapcsolatot tartanak a lakossággal (a néppel) és az észrevételeket a bizottsági tagok hozzák, és elnökei referálják.

Ez a kialakult és észrevehető folyamat segítette elő az évtized végi Tsz-en belüli alkalmazott haztályi gazdálkodás növekedését, ami közvetett formában kedvező kihatással volt a közös eredményre is.

1968. január 1-én elindult Magyarország az új gazdasági mechanizmus útján, ami Nagy Imre 1953-as irányzatához nyúlik vissza. Ez a reform valóságosan forradalmi, mivel a szocializmus keretében megkísérli a gazdasági fejlődés újabb útját. Lehet, hogy éppen ezért Húzd meg, eressz meg, vagy más ellentétes szó használatát: lazítani, szorítani, a politikai-gazdasági feketet. Minden esetre a szorgalmas magyar paraszt a lehetőséget kihasználva próbált többet termelni, jobban élni.

1947-ben a Kommunista Párt a hatalom átvételekor Magyarországot a vas és acél országává akarta tenni. Most a reform célja a gazdasági rendszer liberalizálása, a politikai rendszer megrevedésének lazítása, a lakosság helyzetének javítása.

Tíz év elteltével már érezhető volt a reform célkitűzésének eredménye. Lazul a teremtás, a Tsz adójának befizetése után nyeresége felhasználható beruházásra, felújításra és részesezés kifizetésére.

Földek községben is két generáció képviseli a közös gazdálkodási tagságot. Az első az alapító szülők, netán nagyszülők, minden anyagi javaktól, föld, gazdasági felszerelés, haszon és igavonó állat stb-től megszabadítva, igen alacsony munkaadyság-bérrrel, többen csak zsíroskenyérrel kezdtek a közös gazdálkodásban az új életet. Aki tudott menekült előle, de ezt nem mindenki tehette. Lékötötte az életforma, a család, az otthon, a származás stb. Igen sok *boldog új év* köszöntése után a közösség, a vezetőség, a gazdálkodási erdekények végül is megnyugvást hoztak, mást tenni nem lehetett.

Az 1968. január 1-én bevezetett új gazdasági rendszer alapjellemezői voltak. I./ Tervszerű, arányos fejlődés dönt a gazdaságpolitika fő kérdéseiről, meghatározza a tevégaadálkodás keretét,

- 2./ A vállalatok, Tsz-ek nem teremtés alapján gazdálkodnak. Tevékenységük a népgazdasági terv függvényében-kereitében valósul meg. A kiadott gazdasági szabályozók ösztönzésnek hatására alakítják tevékenységüket.
- 3./ A gazdasági döntések népgazdasági és vállalati, Tsz szinten történnek. A népgazdasági terv csak a gazdaság alapvető fejlesztésében dönt a vállalati és a Tsz programról.
- 4./ Megváltozik egész sor szabályozó a vállalati önállóság felé: az árak, bérék, hitelek, és jövedelem szabályozása.

A reformot követő években dinamikusabb lett a termelés, növekedett a termelékenység. A magyar mezőgazdaság eredményes növekedése a más szocialista országokhoz képest az éltre tört.

Ehhez a mechanizmushoz tartozik, kapcsolódik a többi és további gazdasági fejlődés eredményei is.

Szembetűnő a gabona termelés eredménye, 1,7 tonnáról 4,7 tonnára, a kukorica 2,5 tonnáról, 5,5 tonnára emelkedik, stb, amit a gépesítés, a fajta tiszta vetőmag és a termelőszövetkezet tagjainak hozzájárulása eredményezett.

A hetvenes évek eredményei tették lehetővé a legtöbb Tsz-nél azt a lehetőséget, hogy a hazáji területet, vagy természetbeni ellátást bővítsék. Még tovább erősödve elterjedő lett a különböző érdekeltségi rendszerben kialakuló természetbeni részművelés, a szarvasmarha és sertés hizlalása, a Tsz által előlegezett takarmánnyal, valamint a növendék baromfi nevelés. Nem ritka volt, hogy egy adott termelési ágazatot kollektív csoport kezelte és számolt el vele. Mindezek fokozatosan lehetővé tették, hogy a paraszti foglalkozású családok, többet munkával ugyan, de anyagi jobb léte emelkedett.

Az alapító családokat a társadalmi rendszer különböző formában támogatta és lehetővé tette, hogy gyermekeik szabad választásuk szerint, tanulmányi ösztönzéssel szakképesítést szerezzenek, vagy a Tsz-ben szakmát tanuljanak. Módosult a termelés technológiája, teljes a gépesítés, így sokan követtek, követik a szülők tagságát a szövetkezetben.

Az évek során, de 1975-től minden társadalmi foglalkozással azonos öregségi, rokkantsági, betegség, gyógykezelési és nyugdíj ellátási rendszerbe kerültek a termelőszövetkezeti tagok, így alakult ki 1980-ra mondható a teljes egyenlőség. Különböző időhatárokban a kormány növelte a családipótlékot, a gyermekgondozási- és anyasági segélyt, a gyermekápolási táppénzt, a szülő anyák fizetett és fizetés nélküli szabadságát stb.

A reform törvényszerűen jelentkező gazdasági intézkedés volt, az 1949-től 1965-ig terjedő időszak szigorúan diktált, központosított gazdasági rendszerének feloldására. A benőtt intézkedések, politikai és gazdasági megoldások zsákutcába jutottak.

Az 1950-ben önállóan működő Földékek Község Tanácsa 1970. október 19-én tanácsülés keretében hozott 46/1970. T. számú határozatában a meghatalmazott lakosság egyértelmű egyetértésével kéri a Népköztársaság Elnöki Tanácsát, hogy az 1954. év 9. tvr. alapján Földékek és Földékek Községek tanácsát 1971. március 1-vel közös községi tanácsra szervezze át. Egyben kéri, hogy az átszervezés következtében Földékekön kirendeltségi hivatal álljon a lakosság ügyeinek rendezésére.

Földékek indoklásul bejelenté, hogy a Községi Tanács VB máj 1966 óta átmeneti szünetelésben van, csak részletes intézkedések fogamatosulnak.

Továbbá:

- az arnellátás leszűkült, csak 2 vegyesbolt van,
- 1969-től az iskola körzetesítve lett, az elemi iskola 4 felső osztályai a földéki állami iskolába járnak,
- orvos és gyógyszerári ellátás Földékekről történik.

Összességében pedig úgy ítélik meg, hogy Földékek ellátása minden szempontból biztosítottabb lesz.

Földékek község fejlődésének tükrében nézve az 1954. évi 9. tvr.-ben biztosított lehetőség a községet előnyösebb nagyközségi kategóriába sorolja. Flómozditotta ezt a perspektívában szereplő kormányrendelet, valamint Földékek ilyen irányú határozata is.

Az utasítások és rendeletek értelmében Földékek eddigi fejlődése alapján rendelkezett nagyközségi státusz felvételére. Ennek igazolására szolgál:

- az 1970-es népszámlálás adatai szerint lakossága: 3.848 fő, Földékek: 772 fő,
- 225 be nem épített ház hely áll a fejlődés lehetőségére,
- a lakások (házak) száma 1495,
- a termelőszövetkezeti gazdaság 7.000 ha 1138 taggal,
- számtalan kereskedelmi és szolgáltatató egység, több mint 100 foglalkoztatottal,
- a körzetesített iskolai tantermek száma 23, tanuló 25 fő,
- óvodai napközi otthonban 130 férőhelyes ellátás van, bölcsőde 40 férőhelyes,
- az egészségügyi 2 orvos, 6 védőnő-beteggondozó látja el,
- 1962-ben épült meg a törpevizmú, amely a lakosság teljes igényét kielégíti,
- a községben 40 férőhelyes korszerű napközi otthon van,
- mozi, kultúrtház, klubok, könyvtár, mind a lakosság korlátlan rendelkezésére áll.

Mindezen reális indok előterjesztésével a vonatkozó törvényerejű rendelet értelmében a 114/1970. T. határozat alapján Földékek Község Tanácsa kéri a Népköztársaság Elnöki Tanácsát, hogy Földékek-Földékek községi tanácsokat 1971. március 28-ával közös községi Tanácsra szervezze át.

1971. március 1-től az egybe szervezett Földékek Község Tanácsa került a helyhatóságok nyilvántartásába.

Statisztika a népszámlálási összeírásokból a népesség alakulása
vonatkozásában

Évek:	1870.	1900.	1930.	1949.	1960.	1970.
Földeák	2.574	4.101	4.488	4.522	4.275	3.848
Öföldek	378	602	1.067	939	936	767
Együtt:	2.952	4.703	5.555	5.461	5.211	4.615
Házak száma						1.562
együtt				968		

Ez a 100 évet átfogó népességi statisztika a számokon keresztül önmagáért beszél. A számok tükrében mindkét községben látható a létszám alakulás az évtizedek forгатában. De a (házak) lakások számának figyelembevételével mérhető a népsűrűség, az igény és a gazdasági jólét.

1930-ban a községnek lakott területén 968 lakás (ház) volt, míg 1970-ben 1562. Míg 1930-ban egy lakásban 5,74 létszám addig 1970-ben 2,95 létszám élte mindennapját. 1930-ban jellemző volt az egy szoba, 1970-ben a két és több szoba. A lakások méretének arányában nehéz volna átlagot jelölni.

De minden bizomnyal képzeltben összehasonlítható az a valóság, hogy 1930-ban hányan laktak egy lakásban, hányan aludtak egy ágyon, deszkapritcsen, vagy a kukóban, és manapság 1970-ben hányan alusznaк egy szobában egyedül, vagy kettesben.

A falu népének gyökere soha nem fogott ki, de tény, hogy a jövevény családok, családnevek már Maria Terézia uralkodása óta bővítik az itt élő családokat, akik nemcsak laktak, hanem szaporították is a közösséget. A községből is többen elmentek - különösen az utóbbi húsz évben - és családok haltak ki, de többszörösen többen költöztek be, aminek többféle célja és kényszere lehetett.

Emnek kapcsán említhető még, hogy az 1700-as évek elején még 10-12 katoná nemes lakott Földékon, ezek közül már csak egy család: az Águsz Kovács kurtá nemes leszármazottai élnek Földékon

Az anyagi jólétlen kivüli képesség mutató 1970-ből.

Iskola típus	Földek	Öföldek	Együtt
Nem járt iskolába	33	47	80
2-3 elemi végzett	300	59	359
4-5 elemi végzett	833	134	967
6-7 elemi végzett	1161	201	1362
8 elemi végzett	991	179	1170
4 polgári végzett	107	27	134
Érettségizett	113	23	136
Felsőfokú képesítés	48	5	53

Az iskolába nem járok az első világháború alatt, ill. még azt megelőzően voltak iskola kötelesek, Elenyészően alacsony a huszas évek *analphabetia* statisztikája, de jellemző a 2-3 osztály elvégzése.

Az elbeszélés előbbi fejezetében nem tudtam méltó részletességgel megemlíkezni a község legnagyobbat és legrégebb épületéről, a hívők erős várától, a rom. kat. templomról. Amint korábban említettem az Egyház 1720-as évektől egészen 1960. évig meglévő többszáz éves tatarra, az anyakönyveket kivéve, a parokja épületeinek javítása, átépítése és felújítása során 1960-1990 évek alatt mondhatni teljesen megsemmisült.

A község lakóinak másfélévszázadon át reményt, menedéket, lelki megpihenést jelentő Isten háza nem hagyható megemlékezés nélkül, ami ugyan nem a konkrét eredeti iratok alapján, hanem más kapcsolódó iratokból, irásokból, emlékekből rakható össze, szűkebb ismeretekre.

A templom építését megelőző évben, 1854-ben bizza meg a Csánádi Püspök Oltványi Pál prépost a földeski egyház vezetésével. Nagy egyházi és világi tudású agilis ember, aki több nyelven beszél és Dél-Európa ismert egyházi egyénisége. A történelemből megismert személysége alapján igen határozott szervező, aki 1854-re megteremtí a templom alapkövetelét, és 1857. november hó 1-re annak felszentelését.

A templom építését, annak tervét és költségvetését tartalmazó dokumentációk az egyház irattárában voltak elhelyezve. A község iratában egy közgyűlési határozat mellélti levél, melyet Oltványi Pál plébános a Királyi Kancelláriához írt támogató segítségért kérve a következő szöveggel részletei: *Földesek község lakóinak, Isten után Királyunk magas kezébe van téve bizodalunk.. Ennek kapcsán található a templom építési tervének részlete, ami 1854-ben készült, s az építést azon nyomban 1854/1855-ben megkezdték. Költségvetése 49.328 Ft/pengő. Felhasználás 1855-ben 23.344 Ft, míg a várható építési költséget akkor 58.000 Ft-ra tervezik, melynek támogatásához íródott az alázatos kérelem, amiben a hiányzó 25.000 Ft kamatmentes hiteltől folyamodik a plébános és a biró. A kért hitelt 10 évre kamatmentesen, évi 2.500 Ft törlesztéssel megkapták.*

A különbözőként számított és várható 10 = 11.000 Ft költségfedezeti biztosítékként az elbeszélésből már ismert 145-150 holdnyi számföld (halsz, kender földek) *önkéntes birtel díjait* használta fel a község ill. az egyház. Így a templom építési költsége egy végelszámolás szerint ténylegesen 58.000 Ft/pengőbe került, plusz a Návay család által az öföldeski templom megváltásáért adott 200.000 db tégla.

Minden épület, így a templom is az időjárásnak kitéve használódik. 1896-ra a milleniumi évre a zsindegy tetőzetet cserépre cserélik, a toronyház badogtetőt kap, s a régi ablakokat korszerűbbre átalakítják. A torony az 1920-as évek elején újabb badogtetőt kapott, illetve felújítva lett.

Oltványi Pál a templom építéssel kezdte meg Földéak község egyházi épületeinek meg ma is meglévő, vagy szerkezetében módosult kultúrát jelölő épület hálózatot. Ezek a korábbi leírásomból már ismertek. Anyagiilag, akkor könnyebb volt, mint ma. Az Egyházé volt a vezető-irányító szerep, a lakosság a gyűjtés helyett fizerte a 10-det, majd egyházi adóra nevesített hozzájárulást, úgy 1947-ig. Az egyház megsegítése nem a társadalmi munkában realizálódott. A vagyonosabb emberek, községünkben elsősorban a Náway családot, valamint a tehetősebb, sok esetben gyermeknek nélküli lakosok vagyont, földet, házat hagytak az egyházra támogatásuk jeléül.

Oltványi Pál mind maig kiemelkedő nagyság Földéak község történelmében. Tevékenységében és érzelmeiben rendkívülien ragaszkodott ehhez a faluhoz személynélösen öseinkhez. Amikor püspöki kinevezésre a Zárdaiskolák igazatója lett, öccset Oltványi Gáspárt jelölte utódjának, hogy biztonságban tudja az egyház- és népe képviselőit. Halálát megelőzően 1903. április 11-én egy könyvet kitévő magán végrendeletének XIII.d. pontjában három gépelt oldalon rendelkezik földéaki hagyatékaival, ami adott időben 8.000 koronában kifejezett összeg volt kötvényben átadva a község Előjáróságának, mely kötvényérték 1957-ig, vagyis a templom 100 éves fennállásának jubileumáig 4 %-os kamatos kamattal több mint ötszörösére emelkedett volna. A végrendelet kivonati átvételét: Adók Mihály községi bíró írta alá.

A végrendelet több pontjai, amire a hagyatékok rendelkezett: a hagyatéki összeg első felhasználása 1957-ben tartandó 100 éves templomi jubileumi idővel kezdődjön. Cím szerinti felhasználások: templom, parokja, iskolák, betegek, öregek, szegények, és szerencsétlenek támogatása. Egyházi és községi felügyelet felhasználásával, amíg a rendelkezésre álló összeg el nem fogy.

Községünk eddig ismert legnagyobb és legeredményesebb jötevőjét mindenkor tiszteltet emlitem meg, s hogy teljes legyen a körkép, nevezett halála utáni hollétéről is kutattam. Az 1909. január 16-án volt halálakor a szegedi mátyás-templom közvetlen környezetében volt temetőbe, az István nevet viselő temetőbe, az István nevet viselő kriptá-sírholtba temették, majd a temető teljes felszámolásakor a felüléptünnényekben volt halottakat az alsóvárosi temetőbe exhumálták. Sírját a gondnokossággal együttesen még keressük.

A földéaki templomot és az egyházi épületeket a későbbiek során is rendre karbantartották. Több neves plébános, akik 10-15 évet is töltöttek az egyház vezetőségében, hasonlóan a későbbiekkel adott kori feladatukat. Folyó században karbantartás, meszelésen kívüli átalakító épületszerkezet módosítás csak 1942-ben a belviz károsodás miatt volt. Az igen erős falazatu 85 éves templom épületet is próbára tette a víz ereje. Akkor mint legjobb megoldással bekorítotték az oldalfalakat, és alsó szigetelést alkalmazzák.

A fakultatív hitoktatás évtizedes fordulója az ateista propaganda elérte célját, közömbössé tette a fiatal szülőket a vallás gyakorlása iránt, így gyermekeiket is ebben a közönyben nevelték. A lakosság zöme, akik a hitvallás erkölcsének ismeretében és gyakorlatában éltek, belső érzelmeikben, segítőkészségükben nem hataroltak el magukat az Egyháztól. Az 1960-

as évek elején egyáltalán nem lehetett még gazdasági jobblétéről beszélni. A lakosságot megszabadták par hold földjétől, más allandó és biztos munkahelye nincs, és mégis a templomépítő plébánosok kérésére társulnak e nagy és szükséges feladatok megvalósításához.

Az épületek állagában az 1960-as években már több probléma jelentkezett. Elsősorban a torony, ami már korábbi években is volt erősítve (vélem a harangok súlyának megfelelően), de most felújításra várt a háborús sérülése miatt. A kereszt gömbje nemcsak dísz, hanem erősítője is a keresztűdnek. Ez többszöri célbalövésrel kilyukakozott, felhasadt és két évizeden át a rengeteg befolyó csapadék meggengyengítette a torony faszkezetét. Ezen túlmenően a bádogtetőt megetté a rozsdá. Több évizeden át nem volt felülfestve.

A templom, magyar történelmünk ismert idejéből a helység lakóinak pszichikai értelemben megnagyvást, veszedelemben összetartó, közös védelmet nyújtó épület. Néprajzi írások szerint nem szerencsés az emberek olyan helységben lakni, ahol templom nincs. S ez történelmi tény, hogy az ősi falvakkal együtt épültek a templomok is.

A kifizethetetlen Sors rendjelese szerint 1960-tól olyan plébánosok követtek egymást, akik a templom, a parokja, a temető és a harangozóház felújítását statéta feladatuk átadásával dicseretve méltóan végezték.

Főbb építkezések megközelítő sorrendben:

Rokonai Béla plébános (1959-1979) bátor elhatározással fogott több szempontból elhasználadott épületek karbantartásához, felújításához. Sajnos ezekről írott nyomokat nem hagyott maga után. Hajnal István kántor és az egyházközösség képviselőtestületének elnöke számonartása alapján ismeretes, valamint mindazok ismerete szerint, kik támogattuk, támogatták munkájukkal is e tevékenységet.

- parokja és a harangozóház tetőzetének cseréje, javítása,
- templom cseréptetőzetének forditása, pótlása,
- s ami a leglényegesebb a torony felújítása minden munkájával,
- a templom külső tatarozása
- a temető-kaporna felújítása.

Temesvári Károly plébános (1980-1988) folytatva az elődje által megkezdett építkezést, már némi dokumentációval. Bevezette a régi gyakorlat szerinti Historia Domus, vagyis a Háztoréneti napló vezetését, melyben valamennyi egyházi fontos esemény beírásra került.

Altaia végzett, végzetetett építési munkák:

- plébánia elektronos hálózatának felújítása,
- a templom téli futése DANJHERM meleget befűvő berendezéssel,
- a templom összes ablakának korszerű átépítése,

- haringok villamosítása (3 db) a CRTAS ajándéka, villámhárító felújítása,
- villamos vezetékek kicserélése, szabványosítása, orgona villamosítása,
- a plébánia épület teljes felújítása, belső átépítése és tatarozása, villany, víz-, gázbevezetése,
- a temető bekerítése a Mártírok útja felől,
- a temető behatárolásának felmérése, újraépítése, a főoltár átépítése,
- a temetőben norton kutak furatása (3 db),
- temető csöszhöz felújítása, villany bevezetése,
- plébánia külső-belső meszelése.

Orosz Lőrinc plébánosnak (1988-1991) szintén csak folytatnia kellett a be nem fejezett, elvileg terfbe vett és szükséges felújításokat.

- a templom belső falazatának lambériával történő takarása,
- temetőben szilárd burkolatú út építése,
- a plébánia épületére esőcsatorna felszerelése, telefon bevezetése és belső villagítás,
- vasútnemű temető kerítés építése 142 m hosszán,
- a templomtorony (bádög) átrestése, templom körüli betonjarda készítés,
- temetői keresztút felújítása, a megrendelők költségére.

Marosi János jelenlegi plébános 1991. szeptember 1-től már csak befejezte a három évtized végetérmé nem akartó építkezését 1993-ban a templom termővenhllatoros fűtésének leváltásával elektromos padfűtést alakított ki.

Felsőrévön sem volt könnyű, de megvalósítani sem, pedig a járulékos munkák nincsenek számlításba véve. A 30 éves folyamatos munkát röviden úgy is lehetne meghatározni: Templom, plébánia és temető épületeinek karbantartása, felújítása, korszerűsítése. De ez rövid lenne ahhoz a ráfordításhoz, ami itt felmerült és amiből, ahogyan összetevődött az építkezés.

Konkrét számszerű okmányok hátrahagyva nincsenek, a papok vittek magukkal előfordulható számonkérés eseteire. De a támogatók személye és összetevői miatt is helytelen volna, s legalább 30%-ban az adományozók is titkosították.

A költségfedezet főbb forrásai:

- eladásra került az egyik harangszóház,
- a temető területéből a Pacsirta utcai kertláb mellett területből 1,5 méter szélesség eladva,
- a plébánia kert karbantartása (csereje)-ként kapott két ház hely 800 n.öl, eladása került,
- téglajegyek árúsítása (nem sok eredménnyel),
- a templomi perselyek bevétele,

Nem volt más értékesíthető egyházi vagyon, a föld államosítása került, nem volt egyházügyi és tanácsai támogatás. Egyedüli forrás a tiszta erkölcsű, hitében élő földeski nép adománya és munkája volt.

Ha ez a felújításnak nevezhető építkezés adott időben tervezetti vállalkozás keretében valósul meg az akkori forint vásárlóértékben 10 millió forint felüli nagyságrendű lett volna.

Az említett egyházi épületek végül nem kerültek az összeomlás határára, és használatban állapotba, ami a lakosságnak köszönhető, amiről ha nem is teljes részletességgel, de főbb részleteiben ismernünk kell.

Előre bocsátva, és elnézést kérve mindazoktól is, akik a legnagyobbat és a legtöbbet adták, a felajánlásokról, az adományokról név és érték nélkül tesztek említést.

- mindentől pontosított elszámolás nincs,
- az adományozás magánjellegű és bizalmas volt,
- a támogatáshoz így vagy úgy a lakosság 60 %-a járult hozzá, ami nagyságrendben figyelemre méltó.

A summas értékelés sem maradhat el, enélkül nem kap méltó elismerést az a készség, az áldozatos munka, s az a megfeszítő izgalom, ami ezzel járt. A támogatások mondhami *szükségesszerű* mértékben jelentkeztek, úgy anyagi javak és munkaráfordításokban egyaránt. Ennek mindenkorai időben a plébánosok szószéki tájékoztatása, és a napi találkozás alkalmával kerültek ismertetve. Ugymond ezzel együttélővé vált falu népe, az egyházi épületek javítása központi kérdés lett.

A közösség lakossága, hívő és már nem hívő, a mindennapi munkája és terhe mellett az építés évei alatt, a meglévő nyilvántartások szerint - nem pontosítva - 18 ezer napzámot dolgozott le. Van feljegyzés névszerint, van naponta hány fő dolgozott összesen. A szakmunkások és mesterek mérésüket bérben, vagy felajánlásban végezték feladatukat. A segédmunkások kivétel nélkül társadalmi hozzájárulásban dolgoztak.

A pénzbeni hozzájárulás elakadása miatt nem kellett a munkálatokat megszakítani, vagy lassítani. A legtöbben személyesen, de igen sokan bizalmasan intézték hozzájárulásuk befizetését. Rokoni plébános a kereszt feltetele alkalmával, a kereszt gombbe helyezte el azon nemes lelkek névsorát, akik támogatták a templom építést.

Az építkezés kapcsán közelebb kerültek egymáshoz az egyházi és a politikai község vezetői. Berényi Ferenc VB elnök és Bakos Mihály Hazafias Népfront elnököt tisztelő látogatáson fogadta a plébános, mely alkalommal áttekintést nyert az építkezés szükségességéről és

- a lakossági készpénz hozzájárulások,
- munkafelajánlások,
- elszámazottak támogatása.

célja. Hasonló a Tsz vezetői kapcsolat is, hiszen nemcsak az elnök, de a tagság 80%-a ebben a témában vette fel a keresztséget. A Tsz az évek folyamán főleg szállítményekben és más szükségletben többször is nyújtott segítséget az építkezéshez.

A község történelmében a múlt századi építkezések óta ez volt az első társadalmi összefogás, a 100 éves épületek jelentős felújítására és korszerűsítésére, amiben a pártatlan összefogás, a segítőkészség példa lehet minden időkre.

A község történelmében az önvédelmet szolgáló önkéntes tűzoltó egyesülés kezdettől jelen van. Míg 1892-ig csak az ösztön- és öltöztető formában végeztek a szükségsszerű tűzoltásokat, akkora a Kormány részéről is megjelent rendelet és utasítások alapján egyetemes szerveződött. A szervezet egyesülés történelme 100 éves, amit a századi évforduló kapcsán foglalkoztatók össze.

A Földéaki Önkéntes Tűzoltó Egyesület 1992-ben volt 100 éves. Megalakulásának történetéből, melyre utaló okmányok a mai levéltárban őrzött földéaki iratanyagokban, valamint az egyesület helyi iratanyagában részben még fellelhetők.

Az egyesületnek létrehozása a múlt század végén társadalmi-gazdasági szükségessé vált volt. Gyakorlatilag, de nem szervezeten a tűzoltással századokkal korábban is foglalkoztak a népek. A kárt okozó tüzeket a körülményeknek megfelelően különböző módszerekkel oltották.

Magyarországon a kiegyezést követően a társadalmat, a gazdaságot különböző intézmények keretében törvények, rendeletek alkotásával irányították, szabályozták. A tűzrendszert tárgyában 1888-ban kormányrendelet jelent meg valamennyi - falu, község, város - lakott hely tűzoltó szervezetek kialakítására. Ebben Földéak község nem jeleskedett, meg volt elégedve a hagyományosan kialakult megelőzési és oltási munkákkal, annak ellenére, hogy a faluban gyakori tüzesetek voltak. Sőt az első iskola és faluháza is a tűz martaléka lett.

Igy adódott, hogy a megyei Törvényhatóság vonatkozó szabályrendelete értelmében felelősségrevonás mellett kiadott főszoigabírói felhívására, 1892. június 6-án megalakult a Földéaki Önkéntes Tűzoltó Egyesület, melyre a rendelet által leírt keretben helyi egyesületi szabályzatot készített az Előjáróság. Az alapszabály előterjesztésének aláírói: Berger Gyula főjegyző, és Boros Károly gyűjteményes volt.

Az egyesületi szabályzatot a belügyminiszterium 66.756/1892. IV. 1. számú jóváhagyásával záradékolta és életbe léptette.

Az Egyesület célja és kötelezettsége: Úgy a község közös, mint magánvagyon, valamint ember, állati életben és egészében jelentkező elemi vesz elhárításában egyenként és egyetemesen részt vállal. Egyesületi tag lehet minden tisztességes magatartású helybéli lakos, aki elkötelezettségét érzi magát a társadalmi-tesztvérti összefogásban, ha:

1. alapító tagként az egyesület fenntartásához legalább 20 Ft alapítókét befizet,

2. pártoló tagként kíván részt venni, úgy az egyesület pénztárába évi 2 Ft-ot kell befizetni
3. a 21 évet betöltött kitogástalan erkölcsi magatartású férfi vallalja az egyesület fegyelmi eljárási szabályait és annak aláveti magát,
4. nem helyben lakó, de szolgáltatást ideiglenesen felajánlja az egyesület szolgáltatásában tisztelhetbeli tagnak választható az, aki a tisztség vagy más elemi csapás elhárításában példamutatóan kitűnik, vagy az egyesületet erkölcsilekben, anyagiakban támogatja.

Az aktív tagok fontos önként vállalt kötelezettsége volt, éjjel és nappal figyelemmel lenni a közegben és annak külterületén előforduló tüzjelzés esetén rögtön a közseggházára sietni. Úgyisntén a rendszerezsen kijelölt napon az elméleti és gyakorlati oktatásban részt venni.

A tagseg megszünhet, önkéntes kilépéssel, vagy kizárással. A tüzolionak feddhetetlenek, erkölcsileg kitogástalan magatartásúnak, fegyelmezettnek kell lenni.

Az Egyesületnek: elnöke, parancsnoka és beosztott tagjai vannak.

A Belügyminiszter jóváhagyását követően, 1892. június 6-án az alakuló ülésen a közseggi képviselőtestület az egyesület elnökének, a nemes ügyet önzellenül és anyagiilag is támogató Dr. Navay Lajos alispánt (ki 1919-ben mártír halált halt), míg parancsnoknak Apró János tiszttöt választotta.

E nemes összefogásra és alapítvány letételre névszerint 25 földéaki lakos vállalkozott, a faluközösség minden rétegéből képviselve.

A megalakulási időben a rendelkezésre álló alapítványi 500 Ft, valamint az Előjáróság 174 forint költségvetési hozzájárulásából a kor technikájának megfelelő felszereléseket vásároltak: ásó, kapa, csákány, vödör, kezifecskeendő.

A Földéaki Tüzoltó Egyesület 1942-ben tartotta, tartatta 50. éves fennállásának jubileumát. Egyesület és mégis Hatóságként jelenik meg jogokkal és kötelezettségekkel. Földéák közsegében már a szervezett egységbe tömörülést megelőzően is egy laza kötelekben végeztek az általuk legalkalmasabb öltási munkát. Ez nem volt annyira ritka feladat, mint manapság. Adott időkbén, évtizedekben át, a nagy mennyiségű szóna-szalma a ház körül, valamint a jelentős részben nádfodeles épületek, télen a szabadkérmények miatt, nyáron a gyűlékönyiség, felolólenség és főleg a villámcsapás okozta tüzesetek miatt kellett segítséget nyújtani egymásnak.

Az 50 év alatt előfordult folyamatos fejlődést, oktatást, gyakorlatot és szervezetséget egy külön kiadványban lehetne ismerteni, munkában és tapasztalatban gazdag múltja van az Egyesületének. Felsőbb támogatók, költségvetésből biztosított beruházások, jutalmazások, versenyek, oktatások, tiszti és tisztelhetettesi szakképesítések, legényseggi képzés és gyakorlatok, mind arra képesítették az Egyesületet, hogy ötévtized alatt Hatóságga fejlődjön.

Már törvények is ezt biztosítják:

- a lakóházak, gazdasági épületek tervezésénél képviselő, a felépült építmények lakhatási engedély kiadását megelőző tűzrendészeti vizsgálat
- társasági összejövetelek, balok, nagygyűlések alkalmával felügyelői szolgálat, ill. a nem utolsósorban a jelenlegi (volt) II. világháború idején a légvédelem, ill. a légóhalmi szolgálatban teljes készület.

Rendkívüli gazdag hagyomány van a tűzoltói képviselőnek Földékon, s ha szabad úgy mondani: az emberért, a javakért való önzetlen küzdelemben, a legtekintélyesebb erkölcsi elismerésben részesülnek a lakosság részéről is. Az egyenruhában megjelent tűzoltónak: tekintélye van. És jellemzőnek bizonyult eddig, hogy maguk a tűzoltók társadalmi hivatásnak tekintik feladatukat, évtizedeket teljesítenek megszaktítás nélkül a szakmában.

Az 50 év jubileumra kitjesült tűzoltói tevékenységében, a lakosság érdemei is maximálisan figyelme méltók. Ha veszélyt jelez a nagyharang kongó szava, meghallják a kint hívószavat, nincs olyan ember, aki azonnal ne hagyja abba az evést, a munkát, dob el mindent, ami a kezében van, s vödörrel rohanva nézi, a templomtoronyból, merre mutat a fekete zászló. Az iskolát elvégzett gyermekektől kezdve nemre való tekintet nélkül a mozogni bíró öregekig mindenki menteni rohan.

Legendák és valóságok csodáig meghatóak, amikor egy-egy aktív tűzoltó elmeséli, hogyan viselkedik a község egyik, vagy másik lova, amikor meghallja a kürtszót, kesten, sőt hároman sem bírnak vele, és mi volt itt és mi volt ott, a tragédiák szörnyűségei.

Ezek az elmények éltették és tették lehetővé, hogy 50 év óta nem volt község tűzoltó nélkül, s ez annak bizonyítékai is, hogy ezeket a veszélyt legyőző tűzoltókat a lakosság kivétel nélkül teljes emberséggel tiszteli, becsüli.

Leghosszabb időn át Csathó Kálmán ref. tanító, tűzoltó hadnagy volt vezetője az Egyesültemek, 1930-1943-ig. Ez időszak alatt szüntek meg véglegesen a szabaddémények, és a két utolsó nádfeleles ház a Hosszú u. 65. sz. és a Petőfi utcában.

A Tűzoltó Parancsnokságot 1943-ban Földéki Lajos főjegyző-helyettes vette át és irányította 1944-ig.

A harmincas évek elején volt gazdasági váltáság után minden évi községi költségvetésben szerepelt az ÖTÖ egyesülés fejlesztése, felszereléssel, ruházattal és továbbképzéssel. Mindezek olyan szintre emelték Csathó Kálmán és Lele László szervezésével az Egyesület képességét, hogy a járás valamennyi községében és városában való tűzoltói versenyeken nemcsak részt vettek, hanem az első és második díjakat hozták magukkal. Míg a faluban elmaradhatatlan volt Pünkösöd napján a helyi nagy szabási verseny, és este az igen népes tűzoltó bál.

Sajnos az akkor oly nagybecsű és értékű oklevelek és főleg nyeremény tárgyak nincsenek tiszteljesen szállásoltak be magunkat, nem lehetetlen, hogy e tárgyak is megtetszettek és megajándékozták vele magukat.

A második 50 évben az Egyesületet leg hosszabb időben szolgáló tiszteljes Lelke László, aki 1946-tól alhadnagyként parancsnoka a Tüzoltó Egyesületnek. Őt követte 1988-ig Kun Szabó László parancsnoki beosztásban. Ez az időkorszak volt, amikor a tüzoltó egyesületek a társadalmi tulajdon védelme érdekében és céljából a szükséges technikai és technológiai támogatásokkal segítve lettek. A fordulat évben, 1945-ben valamennyi tüzoltó anyagi- és erkölcsi elismerésül egy rendfokozattal rendkívüli előléptetésben részesült.

Igy lépünk át a 100. évfordulón a jelenlegi állapot beszámolásával. 1960-tól a csucson szereplő Csepel 344-es típusú tüzoltó gépjárműhöz kapcsolódó valamennyi eszköz rendelkezésre áll. A személyi, ruházati és biztonsági felszerelések tere a szükségletet kielégített. Az azonnali információt távhívásos telefon szolgálja, kritikus felvételekre vidéket használhatunk. Parancsnoksága és szervezetsége pedig egybefogja a tűzvédelmi és polgárvédelmi hatósági tevékenységet.

Földeák és Óföldéák községek lakottsága, értékes létesítmények és lakóházak nagyságrendjének megfélelően fejlődött az Egyesület személyi állománya is, úgy szintén a korszerű szervezetsége.

A jelenkori testület aktív tagjai: Vass József, aki 1956-tól tüzoltó, 1989-től hadnagyri rangban parancsnok, továbbá: Kiss János és Bodócsi János törzsszázadosok, mint helyettesek, valamint további 4 főtörzsőrmester, 7 őrmester és 7 tizedes, kik vezetésével és irányításával a szolgálatot teljesítő legénység 20 fő, az utánpótlási ifjúság 16 fő.

Maga a személyi és technikai összetételű felszereltség is már teljes biztonságot nyújt a község lakói részére. Amint olvashattuk ilyen magasszintű személyi és technikai biztonság a korábbi évszázadban nem állt rendelkezésre.

E történelmi elbeszélést, amiben elődeink életformáját, néhez és környékéből napjainak átélésében próbáltam az Olvasóhoz közlekedni hozni, hogy ismerjék meg e faluban és tájon volt Óseink történetét, örömet és bánatot, szerény mindennapi életét, a Kádár reformkorokszak beindulásával, 1970-el befejezem.

A ma élő generációk, akik maguk éltek és alkotják leendő történelem lapjait, amit maguk sem tudnának még egyértelműen meghatározni, akkor én ezt hogyan tehetem.

A következő két évtizedet konzolidált politikai és gazdasági rendszerben élte meg a községünk is. A munka és fejlődés jellemzője a községet, az adott keretekben mindenki a maga módján és lehetőségében próbálta jövőjét alakítani. Ennek folyamán akként, minden

külső hatalomtól függetlenül a hazai erők politikai egymásra találásával egyetértésben, s Európa támogatásával 1990-ben megalakult Magyarországi Köztársaság, melyben olyan, belső egyetértésű, vitamentes Magyar Demokrácia Polgári Köztársaság, melyben fegyver helyett baráti készszoortas volt a jellemző. Ezen társadalmi rendnek helyi személyi jelképe a Polgármester.

Földéak nagyközéég I. szabadon választott Polgármestere (1990-1994) W é b e r Mátyas, aki földéaki születtü és öödiziglen földéaki illtöségü, kinek öse 1855-ben mint kalinnár (kereskedő) telepedett le Földéak közséégben.

Polgármestere tisztéége mellett egyidejüleg Csongrád megye Közgyülettének, az első és második ciklusban is tagja.

A második választási ciklusban (1994-1998) Földéak Polgármestere V a s s Imre földéaki lakos, kine öse az 1860-as években Makórol települt a Rossszvizitánya düöben vasárolt földre, a leszármazottak is mind földművelök voltak.

Neki jutott az a meghatároztó feladat, hogy Földéak közséég létének 150 éves kialakulását 1996-ban, a hagyományok fejlődésében mutassa be, s adjon jövő képet a közséég további életére.

Földéak, 1996.

Névsor azon volt földelaki lakosokról, akik a II. Világháborúban a harcstéren elestek, valamint orosz fogságban volt szünetedésük során meghaltak. Földelák község 150 éves fennállásának jubileumi évben, 1996-ban a Hősök Napján országosan megjelölt napon, május hóban utolsó vasárnapján, Földelákon és Óföldelákon a déli harangszó után nevedőn át emlékezésükre szóltnak a harangok.

Földelákon a Hősök Emlékművén feljegyzett hősök névsora

Almási István	Czene Antal	Menhart Mihály
Antal János	Dabis János	Mészáros István
Antal János	Dombi Mihály	Nagy József
Adók Imre	Farka János	Nagy Lajos
Adók János	Fóti Mihály	Nagy Sándor
Adók Mihály	Gardi Balázs	Neparáczi László
Adók Tamás	Gardi János	Orovecz György
Bajnóczy Ferenc	Gillingger Ferenc	Pető Sándor
Bajnóczy Imre	Gulyás János	Petrik Gyula
Bajusz Antal	Gulyás János ifj.	Racz Antal
Bajusz Gyula	Gyervai Tamás	Racz Lajos
Bajusz István	Hajnal István	Rakonczi Ferenc
Bajusz István	Hajnal János	Rakonczi Gyula
Bajusz Sándor	Horváth István	Rakonczi István
Bakacsi Ferenc	Horváth István	Rakonczi János
Bakacsi Ferenc	Horváth József	Rakonczi János
Bakacsi Imre	Horváth László	Rakonczi János
Bakacsi István	Igaz Lajos	Rakonczi József
Bakos László	Juhász Tamás	Rakonczi József
Bakos Pál	Dr. Herczogh Lajos	Ramotai Ferenc
Balint István	Kerekes Imre	Sallai Balint
Banszki Mihály	Kispál Sándor	Sándor István
Bárdi Pál	Kiss Ernő	Sándor Lajos
Baráth Antal	Kiss István	Sarnyai István
Baráth István	Kiss István	Selmeczi Lajos
Baráth Ferenc	Klémán Imre	Selmeczi Dezső
Brad János	Klémán József	Sipos József
Bela János	Kocsis Sándor	Sóki György
Bodócsi Ferenc	Kovács János	Somodi Mihály
Bodócsi József	Kovács Lajos	Suryák Ferenc
Bozsogi Mihály	Kuklai Mihály	Szabó István
Bugyi Márton	Kurai János	Szabó József
Bugyi Mihály	Lajos Matyas	Szabóki Illés
Buvár István	Lele Ferenc	Szalma István
Buza János	Libor György	Szalma Lajos

Továbbá Öfoledeákon az 1991-ben emelt Emlékmu alabb nevezett hösökre emlékezett.

Barna István	Gardi József	Sipos János
Berényi János	Kuruczai Márton	Sipos József
Berényi János	Mészáros Ferenc	Szabó István
Berta István	Molnár Lajos	Szalma István
Bugyi Mihály	Pataki Sándor	Szűcs Pál
Farkas János	Sarnyai Mátyas	Umlauf Imre
Fekete János	Sipos István	H. Varga József
Gardi János	Sipos István	Vass Sándor

valamint az Emlékmu alatti három ismeretlen magyar honvéd

Buza József	Lipták János	Szántó Imre
Buza Mihály	Medgyesi István	Szántó István
Csányi Ferenc	Melegh Pál	Szántó Lajos
Szántó Sándor	Vass János	Vető István
Tamasi Sándor	Vass József	Vidacs István
Tóth István	Vastag József	Vizhányó János
Varga Imre	Vastag Mihály	Veres István
Varga József	Vető Antal	Vörös István